

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

59. vuosikerta

3. maaliskuuta 2016

Sisältö

III Valmistelevat säädökset

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

513. täysistunto 20. ja 21. tammikuuta 2016

2016/C 082/01	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista "Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus yhteisistä arvopaperistamissäännöistä ja eurooppalaisesta kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta" (COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD)) ja "Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista annetun asetuksen (EU) N:o 575/2013 muuttamisesta" (COM(2015) 473 final – 2015/0225(COD))	1
2016/C 082/02	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi energiatehokkuusmerkintää koskevan kehyksen vahvistamisesta ja direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta" (COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD))	6
2016/C 082/03	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle energiamarkkinoiden uutta rakennetta koskevan julkisen kuulemisen käynnistämisestä" [COM(2015) 340 final]	13
2016/C 082/04	Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Energian kuluttajien aseman vahvistaminen" [COM(2015) 339 final]	22

III

(Valmistavat säädökset)

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

513. TÄYSISTUNTO 20. JA 21. TAMMIKUUTA 2016

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset yhteisistä arvopaperistamissäännöistä ja eurooppalaisesta kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta”

(COM(2015) 472 final – 2015/0226 (COD))

ja

”Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista annetun asetuksen (EU) N:o 575/2013 muuttamisesta”

(COM(2015) 473 final – 2015/0225(COD))

(2016/C 082/01)

Esittelijä: Daniel MAREELS

Neuvosto päätti 27. lokakuuta 2015 ja Euroopan parlamentti 14. lokakuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheista

”Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset yhteisistä arvopaperistamissäännöistä ja eurooppalaisesta kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta”

(COM(2015) 472 final – 2015/0226(COD))

ja

”Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista annetun asetuksen (EU) N:o 575/2013 muuttamisesta”

(COM(2015) 473 final – 2015/0225(COD)).

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 16. joulukuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20.–21. tammikuuta 2016 pitämässään 513. täysistunnossa (tammikuun 20. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 176 ääntä puolesta ja 1 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen ehdotuksiin, jotka koskevat kehystä ”**yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle**” arvopaperistamiselle (YLS-arvopaperistamiselle) ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimusten mukauttamista. Ehdotukset sopivat **pääomamarkkinaunionin** luomista koskevan toimintasuunnitelman muodostamiin laajempiin puitteisiin ⁽¹⁾.

1.2 Komitea on hyvillään siitä, että **arvopaperistamista koskevat ehdotukset** valmistuivat nopeasti, samaan aikaan pääomamarkkinoiden luomista koskevan toimintasuunnitelman kanssa. Niitä pitää nyt ryhtyä **toteuttamaan lyhyellä aikavälillä**. Se mahdollistaa merkittävien lisävarojen luomisen pankkirahoitusta varten. Tämä on erittäin tärkeää pk-yrityksille ja kotitalouksille.

1.3 Euroopan nykyisessä rahoitusjärjestelmässä pankkiluotot vastaavat näet 75–80:tä prosenttia talouden kokonaisrahoituksesta, ja **pk-yritykset ja kotitaloudet** tulevat jatkossakin epäilemättä olemaan paljolti riippuvaisia pankkirahoituksesta. Markkinoiden virkistyminen voi johtaa siihen, että yksityissektorin käytettäväksi tulee 100–150 miljardin euron arvosta lisää luottovaroja, mikä vastaa 1,6 prosentin kasvua yritysten ja kotitalouksien luototuksessa. Komitea on jo korostanut arvopaperistamisen tärkeyttä pk-yritysten näkökulmasta, koska niiden merkitys Euroopan taloudelle on suuri.

1.4 **Pankkirahoituksen** osalta komitea katsoo, että se nivoutuu **markkinarahoitukseen**, jota on määrä kehittää pidemmälle pääomamarkkinaunionin puitteissa. Molempia rahoitusmuotoja pitää tarkastella toisiaan **täydentävinä** eikä keskenään kilpailevina.

1.5 Komitea katsoo, että tässä tapauksessa on syytä soveltaa ensisijaisesti **kokonaisvaltaista lähestymistapaa**. Uutta arvopaperistamisen kehystä tulee työstää **pitkäjänteisesti** ja **huolellisesti** ja pyrkiä takaamaan **asianmukainen tasapainoisuus**. Kaikkien sidosryhmien asiaankuuluvat tavoitteet ja edut tulee ottaa huomioon kaikilla tasoilla. Tässä yhteydessä on suotavaa tehdä työtä rahoitusjärjestelmän vakauden hyväksi ja noudattaa edelleen toimintamallia, jossa sijoittajilla ja investoijilla on sekä oikeuksia että velvollisuuksia.

1.6 **Arvopaperistamisen elpyminen** edellyttää sitä, että uusi järjestelmä laaditaan riittävän väljäksi. YLS-arvopaperistamisen kriteerien tulee olla realistiset ja täytettävissä olevat kaikille luototusta harjoittaville pankeille, niin suurille, paikallisille kuin pienillekin. Arvopaperistamisen pitää olla houkuttelevaa myös investoijille. Mikäli asiassa onnistutaan, pystytään talouden rahoitusta parantamaan merkittäväällä tavalla, lisäämään investointeja ja vauhdittamaan **kasvukehitystä**. *Samanaikaisesti* pitää **tehdä selväksi** mahdolliset **riskit** samoin kuin se, **kuka ne kantaa**. Tällöin tulee kiinnittää huomiota koko ketjuun: liikkeeseenlaskijasta aina investoijaan asti. Tärkeintä on olla toistamatta aikaisempia virheitä.

1.7 **Turvallisuuden, läpinäkyvyyden ja kontrollin** periaatteiden tulee sisältyä uuteen järjestelmään, jotta lujitetaan luottamusta uusilla markkinoilla. **Valvonta** pitää järjestää asianmukaisesti, sekä Euroopan keskuspankissa että jäsenvaltioiden valvontaelimissä, eikä **kansainvälistä ulottuvuutta** saa laiminlyödä.

1.8 Komitea yhtyy näkemykseen, **ettei** arvopaperistamista **avata piensijoittajille ja kuluttajille**, koska asia on monisyinen ja siihen liittyy riskejä. Komitea katsoo lisäksi, että nykyinen salliva lähestymistapa on riittämätön, ja kehottaa sisällyttämään säädösteksteihin nimenomaisen **virallisen kiellon**.

1.9 Ehdotetussa asetuksessa säädetään, että **järjestelmää** arvioidaan neljän vuoden mittaisen jakson kuluttua. **Komitean** mielestä on toivottavaa suorittaa **arviointi** tuota **nopeammin**. **Kahden vuoden** mittainen jakso vaikuttaa sopivalta.

1.10 Komitealle on erittäin tärkeää, että **EU:n poliittiset päättäjät osallistuvat vahvalla panoksella** arvopaperistamisesta **kansainvälisesti ja maailmanlaajuisesti käytävään keskusteluun**, jotta suojellaan unionin säännöstöä ja varmistetaan, että kansainvälisellä tasolla saadaan aikaan riittävästi yhdenmukaistamista.

⁽¹⁾ Ks. 30. syyskuuta 2015 julkistettu komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle aiheesta ”Pääomamarkkinaunionin luomista koskeva toimintasuunnitelma”, COM(2015) 468 final. Ks. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1447000363413&uri=CELEX:52015DC0468>

2. Taustaa

2.1 Aloittaessaan toimikautensa Jean-Claude Junckerin johtama komissio asetti kolme **ehdotonta ensisijaistavoitetta**. Ne ovat **kasvu, työllisyys ja investoinnit**.

2.2 Tavoitteiden toteuttamiseksi komissio laati Euroopan investointiohjelman, joka koostuu kolmesta osa-alueesta:

— Hankitaan vähintään 315 miljardia euroa investointeihin seuraavien kolmen vuoden aikana.

— Tuetaan investointeja reaalityökaluineen.

— **Luodaan investointien kannalta suotuisat olosuhteet** ⁽²⁾.

2.3 Komissio julkisti 30. syyskuuta 2015 **pääomamarkkinaunionin luomista koskevan toimintasuunnitelman**. Sen avulla komissio pyrkii yhtäältä vapauttamaan pääomaa Euroopassa ja luomaan yhtenäiset pääomamarkkinat ja toisaalta toteuttamaan tärkeän kokonaisuuden investointiohjelmansa kolmannesta osa-alueesta vuoteen 2019 mennessä.

2.4 Yhdessä toimintasuunnitelman kanssa se esitteli **arvopaperistamista** koskevat ehdotuksensa ⁽³⁾. Ne sisältyvät **kahdesta ehdotuksesta** koostuvaan säädöspakettiin. Kummallakin ehdotuksesta säännellään erityisiä seikkoja:

2.4.1 Ensimmäinen ehdotuksista koskee **arvopaperistamista**. Ehdotus asetukseksi käsittelee yhteisen asiallisen arvopaperistamiskehityksen luomista kaikille kyseisten markkinoiden toimijoille ja lukuisten sellaisten liiketoimien määrittämistä, jotka täyttävät tietyt **”yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle” arvopaperistamiselle eli ”YLS-arvopaperistamiselle”** ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ asetettavat vaatimukset.

2.4.2 Toinen on ehdotus **luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista** annettujen voimassa olevien säännösten muuttamisesta (asetus vakavaraisuusvaatimuksista). Sillä pyritään parantamaan YLS-arvopaperistamisen vakavaraisuuskohtelun riskiherkkyyttä ⁽⁶⁾, jotta YLS-arvopaperistamiselle ominaiset erityispiirteet otetaan asianmukaisesti huomioon.

2.4.3 Ensimmäisessä ehdotuksessa säädetään useista velvoitteista, jotka koskevat kaikenlaista arvopaperistamista. Lisäksi siinä luodaan kehys erityisesti **YLS-arvopaperistamista** varten. Tällä viitataan prosessiin, jossa arvopaperistaminen on strukturoitu, ei siis arvopaperistettujen omaisuuserien luottoluokituksen.

2.4.4 Toinen ehdotus koskee täydentävästi sellaista **arvopaperistamisen vakavaraisuuskohtelua**, joka vastaa paremmin kyseisten markkinoiden erityisiä tunnuspiirteitä. Ehdotetussa asetuksessa säädetään erityisesti arvopaperistamisolosuhteiden pääomavaatimuksista ja niiden ohella YLS-arvopaperistamisen riskiherkemmästä kohtelusta.

3. Huomioita ja kommentteja

3.1 ETSK on hyvillään siitä, että arvopaperistamista koskevat ehdotukset valmistuivat samaan aikaan pääomamarkkinoiden luomista koskevan toimintasuunnitelman kanssa. Niitä pitää nyt ryhtyä toteuttamaan lyhyellä aikavälillä. EU:n taloudet ovat näet jo hyvin pitkään olleet riippuvaisia pankkirahoituksesta. Euroopan nykyisessä rahoitusjärjestelmässä pankkiluotot vastaavat 75–80:tä prosenttia talouden kokonaisrahoituksesta ⁽⁷⁾. Komitea katsoo, että pankkirahoitus ja markkinarahoitus nivoutuvat toisiinsa ja että niitä tulee pitää toisiaan täydentävinä.

⁽²⁾ Ks. Euroopan komission verkkosivut http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_fi.htm

⁽³⁾ Ehdotuksessa asetukseksi arvopaperistamista kuvataan (johdanto-osan 1 kappaleessa) seuraavasti: Arvopaperistamisessa on kyse transaktioista, joiden avulla luotonantajan – tyypillisesti luottolaitoksen – on mahdollista jälleenrahoittaa joukko lainoja tai saatavia, kuten asuntolainoja, autoleasingopimuksia, kuluttajaluottoja tai luottokorttisopimuksia, muuttamalla ne vaihdantakelpoisiksi arvopapereiksi. Luotonantaja kokoaa ja uudelleenjärjestee joukon antamia lainoja ja jaottelee ne eri riskiluokkiin eri sijoittajia varten mahdollista näin sen, että sijoittajat voivat sijoittaa lainoihin ja muihin vastuisiin, joihin niillä ei muutoin olisi mahdollisuutta sijoittaa suoraan. Sijoittajat saavat tuottoonsa arvopaperistettujen lainojen kassavirroista.

⁽⁴⁾ Ehdotus asetukseksi arvopaperistamisesta (ks. alaviite 3).

⁽⁵⁾ Englanniksi käytetään lyhennettä STS: *simple, transparent and standardised*.

⁽⁶⁾ Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista annetun asetuksen (EU) N:o 575/2013 muuttamisesta. Ks. https://www.eerstekamer.nl/eu/europeesvoorstel/com_2015_473_verordening_-_van_het/document/f=/vfy5afglmfet.pdf

⁽⁷⁾ Ks. ”Bank deleveraging, the move from bank to market-based financing, and SME financing”, OECD 2012. Noudettavissa osoitteesta http://www.oecd.org/finance/financial-markets/Bank_deleveraging-Wehinger.pdf

3.2 Lisäksi investointien taso on edelleen paljon matalampi kuin ennen rahoitus- ja talouskriisiä. Vaikka bkt ja yksityinen kulutus olivat vuoden 2014 toisella vuosineljänneksellä osapuilleen samalla tasolla kuin vuonna 2007, kokonaisinvestointeja kuvaavat luvut olivat noin 15 prosenttia alemmat kuin vuonna 2007 ⁽⁸⁾.

3.3 Komitea on jo aikaisemmin korostanut arvopaperistamisen merkitystä erityisesti ajatellen pk-yrityksiä, joiden toiminnan rahoittaminen riippuu nyt ja myös jatkossa pankkirahoituksesta ⁽⁹⁾. Pk-yrityksillä on suuri merkitys EU:n taloudessa: ne muodostavat yli 98 prosenttia EU:n yrityksistä, ne tarjoavat yli 67 prosenttia yksityissektorin työpaikoista unionissa ja ne tuottavat 58 prosenttia yritysten bruttoarvonlisäyksestä EU:ssa ⁽¹⁰⁾.

3.4 Lisäksi on huomattava, että pk-yritysluototuksen arvopaperistaminen on nykyään varsin vähäistä. Toisin on kiinteistöjen arvopaperistamisen laita: finanssikriisin vaikutus on ollut pieni. Tällä hetkellä pk-yritysten osuus arvopaperistamismarkkinoista on ainoastaan 8 prosenttia, kun taas asuntolainavakuudellisten arvopaperien (RMBS) ⁽¹¹⁾ osuus on 58 prosenttia. Komitea katsookin, että pääomamarkkinaunionin toteuttamiseen tähtäävässä strategiassa tulee erityisesti painottaa pk-yrityksiin liittyvää arvopaperistamista.

3.5 Arvopaperistamismarkkinoiden elpyminen – erityisesti pk-segmentin osalta – on tärkeää. Kestävällä pohjalla olevien laadukkaan arvopaperistamisen markkinoiden perustaminen mainittiin Euroopan investointiohjelmassa yhdeksi viidestä osa-alueesta, joiden suhteen on piakkoin määrä ryhtyä toimeen. Jos kyseiset arvopaperistamismarkkinat palaisivat ennen kriisiä vallinneelle liikkeeseenlaskun tasolle ja luottolaitokset käyttäisivät uutta liikkeeseenlaskua uusien luottojen tarjoamiseksi, yksityiselle sektorille voitaisiin tarjota lisää luottoa noin 100–150 miljardin euron edestä. Tämä tarkoittaisi sitä, että EU:n yrityksille ja kotitalouksille annettavat luotot lisääntyisivät 1,6 prosenttia ⁽¹²⁾.

3.6 ETSK on aikaisemmin puhunut elvyttämisen puolesta, joskin tietyin ehdoin. Komitea katsoo, että arvopaperistamisen käyttämistä täytyy säännellä huolellisesti, jotta vältetään ne eräät virheet, joita Yhdysvalloissa on aikaisemmin tehty ⁽¹³⁾. Onkin todettava, että kestäväpohjaiset ja korkealaatuiset arvopaperistamismarkkinat edellyttävät, että edistetään perusrakenteita lyhyine välitysketjuineen suoran yhteyden luomiseksi lainanottajien ja säästäjien välille ⁽¹⁴⁾.

3.7 Näin ollen komitea katsoo, että on tärkeää tarkastella asiaa kokonaisvaltaisesti sekä toimia kestävältä pohjalta ja asianmukaisesti, ottaen huomioon kaikki asiaankuuluvat tavoitteet sekä kaikkien osapuolten intressit ja pyrkien saavuttamaan oikea ja sopiva tasapaino niiden välillä. Jokaisella toimenpiteellä tulee olla myönteisiä ja hyödyllisiä vaikutuksia paitsi talouden rahoittamiseen (vrt. edellä todettu) myös rahoitusjärjestelmän vakauden ja investoijien ja sijoittajien etujen kannalta.

3.8 Päätös valita asetus tämän säädöshankkeen toteuttamismuodoksi on komitean mielestä hyvä, koska tavoitteena on todella yhtenäisten markkinoiden luominen. Sääntelyn tulee tällöin olla riittävän avointa ja herättää sijoittajien mielenkiinto, jotta se tuottaa todella tulosta käytännössä.

3.9 Komitea arvostaa vakavia pyrkimyksiä rahoitusjärjestelmän vakauden hyväksi ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Ehdotuksiin sisältyy läpinäkyvyysvelvoitteita, ja ne tekevät helpommaksi hajauttaa riski laajemmin ja tehokkaammin usean toimijan kesken rahoitussektorin sisä- ja ulkopuolella.

3.10 ETSK pitää näitä läpinäkyvyysvelvoitteita tärkeinä, koska avoimuuden ja standardoinnin puute on yksi arvopaperistamismarkkinoiden kehityksen suurimmista esteistä. Perusperiaate on, että arvopaperistettujen tuotteiden eri ryhmät eriytetään toisistaan ja otetaan käyttöön yksinkertaisia, läpinäkyviä ja standardoituja tuotteita. Tätä pidetäänkin asianmukaisena keinona lisätä sijoittajien luottamusta ja elvyttää markkinoita.

3.11 Vaatimus riskin säilyttämisestä edellyttää, että liiketoimen järjestävien osapuolten täytyy itse pitää arvopaperisalkussaan minimiriski. Komitea pitää tätä sopivana yleisperiaatteena. Lisäksi on huomion arvoista, ettei ole enää mahdollista palata ”luo ja hajauta” -malleihin (originate to distribute).

⁽⁸⁾ Tietosivu 1 – Miksi EU tarvitsee investointiohjelman? Euroopan komission ja Euroopan investointipankin yhteinen asiakirja. Ks. http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/docs/factsheet1-why_fi.pdf

⁽⁹⁾ Ks. tiedonanto pk-yritysten rahoituksensaannista, EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA, kohta 1.2.5, ja lausunto ”Yritysten rahoittaminen: vaihtoehtoisten rahoitusmekanismien tutkiminen”, EUVL C 451, 16.12.2014, s. 20, kohta 1.5

⁽¹⁰⁾ Annual Report on European SMEs 2013/2014, johon viitataan pk-yritysten rahoituksensaantia koskevassa tiedonannossa, EESC-2014-06006-00-01-RI-TRA.

⁽¹¹⁾ Residential Mortgage-Backed Securities, RMBS.

⁽¹²⁾ Ehdotus asetukseksi arvopaperistamisesta.

⁽¹³⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Pitkäaikainen rahoitus – seuranta” (EUVL C 451, 16.12.2014, s. 91), kohta 3.3.2.

⁽¹⁴⁾ Ks. ETSK:n lausunto aiheesta ”Vihreä kirja pääomamarkkinaunionin muodostamisesta” – (EUVL C 383, 17.11.2015, s. 64), kohta. 3.9

3.12 Investoijilla ja sijoittajilla on sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Sijoittajille asetetusta vastuusta mainittakoon huolellisuusvelvollisuus (due diligence), joka näillä on niiden arvopaperistamisten suhteen, joihin nämä tekevät sijoituksia. Jos asiat järjestettäisiin toisin ja kaikki vastuut sysättäisiin valvontatahoille ja julkiselle vallalle, heräisi epäily moraalikadosta, joka on kartettavaa.

3.13 Arvopaperistamistoiimiin ja -markkinoihin saattaa tietyissä olosuhteissa sisältyä tiettyjä riskejä, kuten lähimenneisyudessa on käynyt selväksi eräiden virheiden myötä. On huolehdittava siitä, ettei nykyisten elvytystoimien yhteydessä toisteta menneisyyden virheitä. Komissiokin totesi tämän selväsanaisesti vuoden 2014 lopussa julkistamassaan investointiohjelmassa. Uudessa ympäristössä on kerrottava avoimesti asiaan mahdollisesti liittyvä riski ja se, kuka sen kantaa. Raportointistandardien yhdenmukaistaminen, toimitettavien tietojen jäsenteleminen paremmin ja vakioitujen mallien käyttäminen tulevat mahdollistamaan sijoittajien luottamuksen vahvistamisen ja riskinarvioinnin parantamisen. Kun tietojen laatutaso samalla nousee, pitäisi ulkopuolisiin luottolukituslaitoksiin turvautumisen tarpeen supistua mahdollisimman vähiin.

3.14 Turvallisuuden, läpinäkyvyyden ja kontrollin periaatteiden tulee sisältyä uuteen järjestelmään, mikä voi myös olla omiaan lujittamaan luottamusta uusilla markkinoilla. Valvonta pitää järjestää asianmukaisesti, eikä kansainvälistä ulottuvuutta saa laiminlyödä.

3.15 Komitea on myös tyytyväinen periaatteeseen, että kyseiset liiketoimet ja markkinat varataan ammattimaisille sijoittajille, institutionaalisille sijoittajille, pankeille ja muille pitkäkestoisesti sijoittaville tahoille. Ehdotetuista säädösteistä ilmenee näkemys, että kyseistä mahdollisuutta ei ole syytä avata piensijoittajilla ja kuluttajilla. Komitea katsoo, että tämä on oikea toimintatapa, koska asia on monisyinen ja siihen liittyy riskejä. Komitea kehottaa kuitenkin sisällyttämään tämän kiellon virallisesti säädösteihin.

3.16 Komitea tiedostaa hyvin, että nykyisissä säädösteissä rajoitetaan edistämään yhdenmukaistamista tietyillä arvopaperistamismarkkinoiden keskeisillä osa-alueilla ja ettei niissä ennakoida lisäksi tulevaa markkinaprosessien ja -käytänteiden markkinasyntyistä yhdenmukaistamista. Kaikki mainitulla alalla tehtävät toimet ansaitsevat kiinteää huomiota, seurantaa ja arviointia.

3.17 Aloitetta on tarkoitus arvioida neljän vuoden kuluttua sen voimaantulosta. Komitea kannattaa kuitenkin lyhyemmän, kahden vuoden mittaisen määräajan asettamista, jotta aloitteen onnistumisen mahdollisuudet pystytään turvaamaan mahdollisimman hyvin.

3.18 Lisäksi on tärkeää, että EU:n poliittiset päättäjät osallistuvat vahvalla panoksella kansainväliseen keskusteluun ja eritoten Baselissa käytäviin keskusteluihin⁽¹⁵⁾ vakavaraisuuden valvontajärjestelmän kehittämisestä yksinkertaista, läpinäkyvää ja standardoitua arvopaperistamista varten, jotta riittävä yhdenmukaistaminen varmistetaan kansainvälisesti.

Bryssel 20. tammikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁵⁾ Baselin pankkivalvontakomitean (BCBS) ja kansainvälisen arvopaperimarkkinavalvojien yhteisön (IOSCO) järjestämä kuulemismenettely yksinkertaisen, läpinäkyvän ja vertailukelpoisen arvopaperistamisen määrittämiskriteereistä. Kuulemismenettely alkoi 11. joulukuuta 2014, ja se päättyi 13. helmikuuta 2015.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi energiatehokkuusmerkintää koskevan kehyksen vahvistamisesta ja direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta”

(COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD))

(2016/C 082/02)

Esittelijä: Emilio FATOVIC

Neuvosto päätti 31. elokuuta 2015 ja Euroopan parlamentti 15. syyskuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 194 artiklan 2 kohdan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi energiatehokkuusmerkintää koskevan kehyksen vahvistamisesta ja direktiivin 2010/30/EU kumoamisesta”

(COM(2015) 341 final – 2015/0149 (COD)).

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 7. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20.–21. tammikuuta 2016 pitämässään 513. täysistunnossa (tammikuun 20 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 218 ääntä puolesta ja 2 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kannattaa komission ehdotusta laatia energiatehokkuusmerkintää koskeva kehys ja on vakuuttunut siitä, että jos se pannaan asianmukaisesti täytäntöön ja integroidaan ekologista suunnittelua käsittelevän direktiivin kanssa, se voi vaikuttaa myönteisesti ympäristöön, kuluttajiin, yrityksiin ja työntekijöihin.

1.2 Komitea katsoo, että ehdotuksessa tarkastellaan voimassa olevaan lainsäädäntöön liittyviä keskeisiä ongelmia, joita ovat muun muassa lainsäädännön tuloksekas soveltaminen, tehokas markkinavalvonta sekä kuluttajien oikeus saada selkeitä, ymmärrettäviä ja vertailukelpoisia tietoja. ETSK kehottaa komissiota etenkin jatkamaan energialuokkien standardointi- ja yksinkertaistamisprosessia kaikissa tuoteluokissa.

1.3 ETSK kannattaa asetuksen käyttämistä lainsäädäntävälineenä direktiivin sijaan, jotta varmistetaan säädöksen tehokas ja yhdenmukainen täytäntöönpano kaikkialla Euroopan unionissa.

1.4 Komitea pitää oikeana päätöstä perustaa tuotetietokanta, sillä kyseessä on väline, joka auttaa tehostamaan markkinavalvontaa. ETSK:n mielestä on kuitenkin tärkeää vahvistaa myynnissä olevien tuotteiden todentavaa valvontaa sen tarkistamiseksi, vastaavatko tuotteen ominaisuudet tosiasiaassa merkinnässä ilmoitettuja ominaisuuksia.

1.5 ETSK kehottaa komissiota perustamaan ja rahoittamaan yhteistä ja standardoitua koulutusta kaikille seurantaan ja valvontaan osallistuville työntekijöille ja muille toimijoille.

1.6 ETSK suhtautuu myönteisesti päätökseen palata aiempaan A:sta G:hen ulottuvaan energiankulutusta osoittavaan asteikkoon, sillä se on kuluttajien kannalta helpommin ymmärrettävä, sekä tummanvihreästä punaiseen ulottuvan asteikon käyttöönottoon, jotta tuotteen energiatehokkuus voidaan tunnistaa entistä paremmin.

1.7 Komitea ehdottaa, että energiatehokkuusmerkintää varten suunnitellaan uusi graafinen malli, jotta torjutaan väärennöksiä ja vältetään sekaannuksen syntyminen kuluttajien keskuudessa etenkin siirtymäkauden aikana. Lisäksi ETSK ehdottaa, että väriasteikko jätetään harmaaksi niiden luokkien kohdalla, joihin ei kuulu markkinoilla olevia tuotteita uudelleenskaalauksen tai ekologista suunnittelua käsittelevässä direktiivissä asetettujen rajojen johdosta.

1.8 ETSK ehdottaa, että uutta merkintää täydennetään muillakin kuluttajan kannalta merkittävillä tiedoilla, kuten "tuotteiden oletettu vähimmäiselinikä" ja "tuotteen energiankulutus sen elinkaaren aikana", myös hiilijalanjälkeä ajatellen. Nämä tiedot ovat välttämättömiä, jotta eri luokkiin kuuluvia energiaa käyttäviä tuotteita voidaan tosiasiaa vertailla keskenään taloudelliselta kannalta ja jotta voidaan torjua ja rajoittaa tuotteiden suunniteltua vanhenemista.

1.9 ETSK katsoo, että jos niinkin tärkeä näkökohta kuin seuraamusjärjestelmän käyttöönotto siirrettäisiin yksittäisille jäsenvaltioille, edistettäisiin lainsäädännön epäyhtenäistä noudattamista, mikä tekisi tyhjäksi direktiivin korvaamisen asetuksella.

1.10 Komitea on sitä mieltä, että unionin on toissijaisuusperiaatteen pohjalta edistettävä energiatehokkaampien tuotteiden saatavuutta heikommassa asemassa olevissa yhteiskuntaryhmissä ja torjuttava näin energiaköyhyyttä.

1.11 ETSK katsoo, että aivan kuten kaikkia palvelevan suunnittelun periaatteen mukaisesti pyritään suunnittelemaan kaikkien käytettävissä olevia tuotteita, myös merkintöjen olisi oltava yhä paremmin kaikkien ymmärrettävissä. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota vammaisten tarpeisiin.

1.12 Komitea kehottaa unionia toteuttamaan toimia, jotta uuden merkintäjärjestelmän mahdollisia lisäkustannuksia ei säilytetä automaattisesti vähittäiskauppiaille tai loppukäyttäjille.

1.13 ETSK pahoittelee, ettei ehdotukseen sisälly verkkokauppaa käsittelevää erityistä strategiaa. Komitea pitää tällaista strategiaa tarpeellisenä, sillä verkkokauppa on yksi aloista, joilla lainsäädännön täytäntöönpanoa pitkälti laiminlyödään. Komitea toivoo erityisesti nopeita toimia niiden verkkokauppapaikkojen sääntelemiseksi, joiden on todettu rikkoneen eniten velvoitetta esittää energiamerkinnät.

1.14 ETSK toteaa, ettei ehdotukseen sisälly uusiokäytössä olevia energiaa käyttäviä tuotteita koskevia erityistoimia. ETSK:n mielestä on erityisen tärkeää säännellä tällaisten tuotteiden kaupan pitämistä silloin kun niitä myydään asianomaisissa vähittäismyymälöissä, jotta lainsäädäntöön ei syntyisi aukkoja ja jotta ennen kaikkea edistettäisiin energiatehokkuus- ja kiertotalousstrategioiden parempaa yhdentymistä.

1.15 Komitea kehottaa Euroopan komissiota kiinnittämään erityistä huomiota unionin ulkopuolisista maista tuotuihin tuotteisiin, jotta eurooppalaista tuotantoa suojeltaisiin mahdollisilta vilpillisen kilpailun muodoilta tai merkintöjen suoranaista väärentämiseltä.

1.16 ETSK katsoo, että Euroopan unioni voi saavuttaa energiatehokkuustavoitteensa vain kuluttajien aktiivisen osallistamisen kautta. Tätä varten se kehottaa järjestäytyntä kansalaisyhteiskuntaa toimimaan yhteistyössä jäsenvaltioiden hallitustahojen kanssa, jota voidaan toteuttaa tehokkaampia ja entistä laajemmalle ulottuvia tiedotus- ja valvuttamistoimia myös yksittäisten vähittäiskauppiaitten keskuudessa.

1.17 Komitea kannattaa ehdotusta, että mainoksiin veloitetaan sisällyttämään energiamerkintä jokaisen yksittäisen tuotteen kohdalla tai, jos tämä ei ole mahdollista, ainakin energialuokka, jotta kuluttajille voidaan antaa paremmin tietoa ja valistusta.

1.18 ETSK:n mielestä yksi viikko on liian lyhyt aika, jotta sen kuluessa voitaisiin siirtymäkauden päätyttyä siirtyä lopullisesti uuden järjestelmän mukaisesti merkittyihin tuotteisiin. Komitea kehottaakin pidentämään tätä aikaa 30 päivään.

1.19 ETSK kehottaa komissiota soveltamaan varovaisempaa ja maltillisempaa lähestymistapaa delegoituihin säädöksiin. Komitea toivoo etenkin, että toimivallan siirrot ovat selkeitä ja tarkkaan määriteltyjä, että parlamentin valvonta on varmistettu ja erityisesti, että delegoitujen säädösten hyväksyminen edellyttää aina jäsenvaltioiden, ETSK:n ja sidosryhmien tosiasiallista kuulemistä ja osallistamista.

1.20 ETSK pitää asianmukaisena kahdeksan vuoden määräaikaan energiatehokkuusmerkintää koskevan kehyksen uudelleentarkastelemiseksi. Komitea ehdottaa kuitenkin, että tämän ajanjakson puolivälissä toteutettaisiin vaikutusarviointi.

1.21 ETSK katsoo, että on tärkeää määritellä yksiselitteinen ja pysyvä uudelleenskaalausmekanismi, jotta markkinoiden teknologisesta kehityksestä aiheutuvat toistuvat uudelleenskaalaukset olisivat taloudellisia, täsmällisiä ja toisiaan tukevia. Komitea ehdottaakin uudelleenskaalausta vasta sitten kun energialuokan A tuotteiden markkinaosuus on vähintään 20 prosenttia.

2. Johdanto

2.1 Euroopan komissio julkaisi 25. helmikuuta 2015 energiaunionipaketin, johon kuuluu kolme tiedonantoa:

- joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa koskeva puitestrategia ⁽¹⁾
- tiedonanto EU:n kannasta kansainväliseen ilmastopöytäkirjaan
- tiedonanto toimenpiteistä sähköverkkojen 10 prosentin yhteenliittämätavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä.

2.2 Kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan perustuva energiaunionia koskeva strategia, jonka tavoitteena on energiahuollon turvallisuuden, kestävyys ja kilpailukykyyn parantaminen, jakautuu viiteen osaan:

- energiaturvallisuus, solidaarisuus ja luottamus
- täysin yhdentyneet EU:n energiamarkkinat
- energiatehokkuus hillitsemässä kysyntää
- vähähiiliseen talouteen siirtyminen
- tutkimus, innovointi ja kilpailukyky.

2.3 Asetus energiatehokkuusmerkintää koskevasta kehyksestä ja aiemman direktiivin 2010/30/EU ⁽²⁾ kumoamisesta liittyy energiaunionia koskevaan strategiaan.

2.4 Uusi energiatehokkuusmerkintää koskeva kehys nivoutuu ekologisesta suunnittelusta annettuun direktiiviin 2009/125/EY ⁽³⁾. Ilmastotoimista ja energia-asioista vastaavan komission jäsenen Miguel Arias Cañeten mukaan näiden kahden säädöksen yhteisen täytäntöönpanon kautta ”Euroopassa säästetään vuoteen 2020 mennessä yhtä paljon energiaa kuin sitä kulutetaan vuosittain Italiassa, eli 166 miljoonaa tonnia öljyä”. Tämä vaikuttaa merkittävästi myös hiilidioksidipäästöjen vähenemiseen.

2.5 Uudessa asetuksessa otetaan huomioon muun muassa voimassa olevan lainsäädännön jälkiarvioinnin päätelmät, kansalaisten ja sidosryhmien keskuudessa toteutettujen kuulemisten tulokset sekä erityinen vaikutusarviointi ⁽⁴⁾.

3. Komission ehdotuksen pääsisältö

3.1 Komission ehdotus on ensimmäistä kertaa asetuksen eikä enää direktiivin muodossa. Näin pyritään yksinkertaistamaan sääntely-ympäristöä jäsenvaltioita ja yrityksiä varten, mutta ennen kaikkea varmistamaan, että ehdotukseen sisältyvät periaatteet pannaan täytäntöön ja että niitä noudatetaan yhdenmukaisesti kaikkialla Euroopan unionissa.

3.2 Ehdotetussa asetuksessa säädetään tuotetietokannan perustamisesta markkinavalvonnan tehostamiseksi. Valmistajien velvollisuutena on syöttää tiedot tietokantaan. On tärkeää korostaa, että yritysten on jo nykyisin ilmoitettava kyseiset tiedot kansallisten markkinavalvontaviranomaisten pyynnöstä. Tämän vuoksi Euroopan komissio arvioi, että yrityksille koituu tästä vain minimaalisia lisäkustannuksia ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Ks. COM(2015) 80 final.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/30/EU energiaan liittyvien tuotteiden energian ja muiden voimavarojen kulutuksen osoittamisesta merkinnöin ja yhdenmukaisin tuotetiedoin (EUVL L 153, 18.6.2010, s. 1).

⁽³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/125/EY energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista (EUVL L 285, 31.10.2009, s. 10).

⁽⁴⁾ SWD(2015) 139.

⁽⁵⁾ COM(2015) 341 final, perustelujen kohta 2.3.

3.3 Ehdotuksen tavoitteena on tarkistaa direktiivissä 2010/30/EY käyttöön otettu ja voimassa oleva energiankulutusta osoittava asteikko kahdesta syystä:

- a) On todettu, että asteikko A+:sta A+++:aan on tehnyt merkinnöistä vaikeasti ymmärrettäviä, mikä ei kannusta kuluttajia ostamaan energiatehokkaampia tuotteita.
- b) Korkeimmat energialuokat ovat jo täyttyneet eräissä tuoteluokissa.

Komissio ehdottaakin, että palataan aiempaan ja helpommin ymmärrettävänä pidettyyn A:sta G:hen ulottuvaan asteikkoon ja skaalataan uudelleen kaikki nykyisin kaupan pidettävät tuotteet. Luokat A ja B on määrä jättää vapaiksi, jotta estetään korkeimpien luokkien täyttyminen välittömästi ⁽⁶⁾. Täydentävänä lisätoimenä säädetään myös tummanvihreästä punaiseen ulottuvan asteikon käyttöönotosta merkinnöissä, jotta voidaan osoittaa tuotteiden energiatehokkuus.

3.4 Ehdotetussa asetuksessa säädetään kuuden kuukauden siirtymäajasta, jonka aikana nykyisin kaupan olevissa tuotteissa olisi kaksinkertainen merkintä, jotta uudelleenskaalaus voitaisiin toteuttaa asianmukaisesti ja jotta vältettäisiin sekaannusta kuluttajien keskuudessa. Jäsenvaltioiden olisi tässä vaiheessa myös järjestettävä erityisiä kampanjoita, joiden avulla kuluttajille tiedotetaan uudesta merkintäjärjestelmästä.

3.5 Komission mukaan sekä valvonnan että seuraamusjärjestelmän määrittelyn on edelleen kuuluttava jäsenvaltioiden toimivaltuuksiin ⁽⁷⁾.

3.6 Komissiolle annetaan valtuudet antaa delegoituja säädöksiä, jotta varmistetaan lainsäädännön asianmukainen täytäntöönpano. Neuvosto ja parlamentti voivat koska tahansa peruuttaa nämä valtuudet. Komission on varmistettava kunkin delegoidun säädöksen kohdalla jäsenvaltioiden edustajien ja kuhunkin tuoteryhmään liittyvien sidosryhmien tasapuolinen osallistuminen. Jäsenvaltioita ja sidosryhmiä varten muodostetaan yhteinen kuulemisfoorumi.

3.7 Energiatehokkuusmerkintää koskevaa kehystä on tarkoitus arvioida seuraavan kerran kahdeksan vuoden kuluttua. Jo myytävänä olevien tuotteiden merkinnät on määrä tarkistaa joka viides vuosi, mutta asetuksen hyväksymisen jälkeen myyntiin tulleiden tuotteiden uudelleenskaalaukselle ei ole määritelyä täsmällistä määräaikaa.

4. Yleistä

4.1 ETSK on tyytyväinen komission ehdotukseen, joka perustuu tietoisuuteen siitä, että energiamerkintä vaikuttaa myönteisesti ympäristöön, kuluttajiin, eurooppalaisiin yrityksiin ja työllisyyteen ⁽⁸⁾.

4.2 ETSK katsoo, että uudella merkintäjärjestelmällä on puhtaasti teknisten näkökohtien ohella tärkeä strateginen merkitys, sillä se vaikuttaa suoraan ja epäsuorasti energia-alaan, sisäiseen kauppaan, teknologisen kehittämiseen ja ympäristöön sekä yleisemmin kestävästä kehityksen prosesseihin.

4.3 ETSK toteaa, että vaikka asetusehdotuksesta puuttuu tietyiltä osin kunnianhimoa ja näkemystä, siinä tartutaan nykyisestä lainsäädännöstä johtuviin keskeisiin ongelmiin. Ehdotuksessa pyritään ratkaisemaan välittömät ja pakottavat ongelmat, eikä siinä puututa energiakaupan eikä energiantuotannon mahdollisiin tuleviin kehityskulkuihin.

4.4 Komitea kehottaa komissiota jatkamaan energialuokkien standardointi- ja yksinkertaistamisprosessia kaikissa tuoteluokissa. Tämä on tärkeää kannustettaessa kuluttajia valikoimaan ostettavia tuotteita ja suosimaan yhä laadukkaampia tuotteita.

4.5 ETSK kannattaa päätöstä käyttää lainsäädäntävälineenä asetusta direktiivin sijaan, jotta varmistetaan säädöksen tehokas, tarkka ja yhdenmukainen täytäntöönpano kaikkialla Euroopan unionissa. Tämän välineen valikoiva käyttäminen on tärkeää myös Euroopan integraatioprosessin tehokkuuden kannalta.

⁽⁶⁾ COM(2015) 341 final, 7 artiklan 3 kohta.

⁽⁷⁾ COM(2015) 341 final, 4 artiklan 5 kohta.

⁽⁸⁾ ETSK:n lausunto ”Ekologinen suunnittelu / energiaa käyttävät tuotteet” (EUVL C 112, 30.4.2004, s. 25).

4.5.1 Komitea kannattaa ehdotusta perustaa tuotetietokanta, sillä se on tehokkaan markkinavalvonnan kannalta välttämätön väline. Komitea panee nimittäin merkille, että monissa Euroopan maissa kuluttajajärjestöt ovat useaan otteeseen tuoneet esiin, ettei aiempaa direktiiviä 2010/30/EU ole pantu kokonaan täytäntöön, ja näin ollen markkinoilla on tuotteita, joissa ei ole merkintää energiankulutuksesta. Kyseisellä välineellä varmistetaan myös tosiasiallisesti tuotteiden yhtäläiset kilpailuedellytykset sisämarkkinoilla.

4.6 ETSK katsoo kuitenkin, että tuotetietokannan perustaminen on tärkeää mutta ei ratkaisevaa asianmukaisessa markkinavalvontaympäristössä. Komitea toivoo, että toimivaltaiset viranomaiset vahvistavat myytävien tuotteiden todentavaa valvontaa, jotta voidaan varmistaa, että tuotteen tosiasialliset ja merkinnässä ilmoitetut ominaisuudet vastaavat toisiaan.

4.7 Kun otetaan huomioon markkinoiden seurantaan ja valvontaan liittyvät erittäin teknisluonteiset toimet, komitea kehottaa komissiota laatimaan asianmukaisen rahoituksen avulla markkinoiden seurantaan ja valvontaan osallistuville työntekijöille ja muille toimijoille yhteistä ja standardoitua koulutusta, jotta asetus voidaan panna täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa nopeasti ja tehokkaasti.

4.8 ETSK suhtautuu myönteisesti päätökseen palata aiempaan A:sta G:hen ulottuvaan energiankulutusta osoittavaan asteikkoon, sillä se on kuluttajien kannalta helpommin ymmärrettävä. Komitea korostaa, että esimerkiksi luokan A+++ ja luokan A+ jääkaapin välinen ero energiankulutuksessa on 42 prosenttia, vaikka energiatehokkuus- ja kustannuserot eivät ilmene välittömästi nykyisessä merkintäjärjestelmässä. Näin ollen tietyissä tuoteluokissa pätee periaate ”maksa enemmän, kuluta vähemmän”, ja kuluttajat voivat saada lyhyessä ajassa takaisin ylemmän tuoteluokan tuotteiden hinnan. Tämä edellyttää kuitenkin, että merkinnät ovat selkeämpiä, ymmärrettävämpiä ja vertailukelpoisempia.

4.9 ETSK katsoo, että käsillä olevan ehdotuksen ensisijainen tavoite on sen yhdenmukainen soveltaminen koko Euroopassa. Jos niinkin tärkeä näkökohta kuin seuraamusjärjestelmän käyttöönotto siirretään yksittäisille jäsenvaltioille, edistetään lainsäädännön epäyhtenäistä noudattamista, mikä tekisi tyhjäksi asetuksen antamisen direktiivin sijaan.

4.10 Kaiken kaikkiaan ETSK on sitä mieltä, että uuden merkintäjärjestelmän rakenteen ansiosta varmistetaan seuraavat seikat:

4.10.1 Kuluttajat saavat tarkempaa, asianmukaisempaa ja vertailukelpoisempaa tietoa kaikkien EU:ssa myytävien tuotteiden energiatehokkuudesta ja energiankulutuksesta, ja he voivat tehdä tietoisia, edullisia ja ympäristöystävällisiä ostoksia pitkällä aikavälillä.

4.10.2 Parannetaan tuotteiden vapaata liikkuvuutta ja varmistetaan yhtäläiset toimintaedellytykset. Samalla vahvistetaan myös eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä, sillä yrityksiä kannustetaan innovointiin ja niiden etuna on päästä markkinoille ennen unionin ulkopuolisista maista tulevia yrityksiä. Näin ne voivat saada korkeammat voittomarginaalit.

4.10.3 Parannetaan työllisyysastetta edellyttäen, että eurooppalaiset yritykset sitoutuvat siihen, etteivät ne siirrä tuotantoaan nykyistä enempää muualle maailmaan. Näin voidaan epäsuorasti elvyttää eurooppalaista tuotantoa ja sisäistä kulutusta.

5. Erityistä

5.1 ETSK katsoo, että uusi merkintäjärjestelmä on parannus nykyiseen lainsäädäntöön nähden mutta että siinä ei oteta huomioon kaikkia kuluttajien tietotarpeita. ETSK ehdottaa, että uutta merkintää täydennetään muillakin tiedoilla, kuten ”tuotteiden oletettu vähimmäiselinikä”⁽⁹⁾ ja ”tuotteen energiankulutus sen elinkaaren aikana”, myös hiilijalanjälkeä ajatellen. Nämä tiedot ovat välttämättömiä, jotta eri luokkiin kuuluvia energiaa käyttäviä tuotteita voidaan tosiasiallisesti verrata toisiinsa taloudelliselta kannalta ja jotta voidaan torjua ja rajoittaa tuotteiden suunniteltua vanhenemista.

⁽⁹⁾ ETSK:n lausunto ”Tuotteiden elinikä ja kuluttajille tiedottaminen” (EUVL C 67, 6.3.2014, s. 23).

5.1.1 Lisätietoja, jotka olisivat hyödyllisiä mutta eivät välttämättömiä kuluttajille, kuten tietotekniikka-avusteisessa asumisessa käytettyjen tuotteiden aiheuttamat energian lisäkustannukset, voitaisiin asettaa saataville erityisellä tuotteiden energiatehokkuutta käsittelevässä internetsivustossa tai merkintöjen QR-koodeissa siten, että tuotteet ovat helposti ulottuvilla tabletin ja älypuhelimien kautta, kuten muiden kaupallisten tuotteiden osalta on jo tehty samaa tarkoitusta varten, tavoitteena ottaa asteittain käyttöön toimintasuunnitelma ”esineiden internet”⁽¹⁰⁾.

5.2 Komitea ehdottaa, että energiatehokkuusmerkintää varten suunnitellaan uusi graafinen malli, jotta torjutaan väärennöksiä ja vältetään sekaannus kuluttajien keskuudessa etenkin siirtymäkauden aikana. Lisäksi ETSK ehdottaa, että väriasteikko jätetään harmaaksi niiden luokkien kohdalla, joita ei käytetä markkinoilla olevien tuotteiden luokitteluun, jotta kuluttajat eivät tämän vuoksi jätä tuotteita ostamatta. Näin olisi tehtävä sekä alemmissa luokissa, joissa tuotteita on poistettu markkinoilta ekologista suunnittelua koskevan direktiivin johdosta, että korkeammissa luokissa, jos markkinoilla olevat tuotteet eivät vielä yllä niihin uudelleenskaalauksen vuoksi.

5.3 ETSK muistuttaa komissiota asiakokonaisuuteen TEN/516 kuuluvasta lausunnosta⁽¹¹⁾ etenkin energiaköyhyyteen liittyen. Energiaköyhyys on ilmiö, josta kärsii yli 50 miljoonaa ihmistä koko EU:ssa. Unionin onkin toissijaisuusperiaatteen mukaisesti helpotettava mahdollisimman paljon energiatehokkaampien tuotteiden saatavuutta myös köyhemmissä ja heikommassa asemassa olevissa yhteiskuntaryhmissä. Samalla Euroopan unionin on estettävä se, että uuden merkintäjärjestelmän mahdolliset lisäkustannukset säilytetään automaattisesti vähittäiskauppiaille tai loppukäyttäjille.

5.3.1 Monissa Euroopan maissa on jo onnistuneita käytänteitä toissijaisuusperiaatteeseen ja energiaa käyttävien tuotteiden saatavuuteen liittyvissä kysymyksissä. Yksi tällaisista käytänteistä on mahdollisuus vähentää veroilmoituksessa korkeimpiin energialuokkiin kuuluvien tuotteiden hinta. Vaikka jäsenvaltioiden hyvät käytänteet ovatkin hyödyllisiä ja tärkeitä, ETSK toivoo, että kun otetaan huomioon energiatehokkuuteen liittyvän haasteen merkitys, Euroopan unioni ja etenkin Eurooppa-neuvosto painottavat käytännössä toissijaisuusperiaatetta ja pyrkivät laatimaan yhtenäisen strategian, jotta kaikki Euroopan kansalaiset voisivat olla mukana ”energiavallankumouksessa”.

5.4 ETSK katsoo, että aivan kuten kaikkia palvelevan suunnittelun periaatteen mukaisesti pyritään suunnittelemaan kaikkien käytettävissä olevia tuotteita, myös merkintöjen olisi oltava yhä paremmin kaikkien ymmärrettävissä. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota vammaisten tarpeisiin.

5.5 ETSK pahoittelee, ettei verkkokauppaa varten ole erityistä strategiaa. Verkkokaupan liikevaihto kasvaa jatkuvasti, ja se on nykyisin yksi aloista, missä tuotteiden vertailtavuus ja etenkin markkinavalvonta on yhä monimutkaisempaa ja hankalampaa. MarketWatch-seurantakeskuksen ilmoituksen mukaan vain 23 prosenttia verkkokaupan tuotteista on merkitty asianmukaisesti. Tämä on markkinoita vääristävä tekijä, joka on ilmeisen haitallinen niin yritysten kuin kuluttajien kannalta.

5.5.1 Komitea panee merkille, että nykyistä, 1. tammikuuta 2015 voimaan tullutta delegoitua asetusta (EU) N:o 518/2014 energiaan liittyvien tuotteiden merkintöjen internetissä esittämisestä ei ole asianmukaisesti nivottu uuteen asetusehdotukseen. Asetuksessa säädetään muun muassa, että merkintä on pakollinen vain uusissa tuotteissa eikä jo myynnissä olevissa tuotteissa, joiden osalta merkintä on vain vapaaehtoinen. Siinä ei myöskään käsitellä verkkokauppa-paikkojen ongelmaa. Kuluttaja ostaa kyseisten sivustojen kautta usein tiedostamattaan tuotteita, joita ulkopuoliset ilmoittajat ovat asettaneet myyntiin ja joiden kohdalla sivusto ei vastaa väärästä tai virheellisestä mainonnasta.

5.6 ETSK panee merkille, ettei nykyisessä eikä uudessa merkintäjärjestelmässä tarkastella uusiokäytössä olevia energiaa käyttäviä tuotteita. Komitea katsoo, että tällaisten tuotteiden kaupan pitämisen säänteleminen on asianmukaista ja tarpeellista etenkin silloin, kun tuotteita myydään asianomaisissa vähittäismyymälöissä, jotta vältetään sääntelyn puutteita ja jotta ennen kaikkea edistetään ekologista suunnittelua koskevan direktiivin ja komission tiedonannon ”Kohti kiertotaloutta” integrointia⁽¹²⁾. ETSK muistuttaa myös aiemmin esittämistään kannanotoista ”suunniteltua vanhenemista” vastaan sekä kestävämpien ja lujuuteisempien tuotteiden kaupan pitämisen puolesta⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ ETSK:n lausunto ”Esineiden internet – Toimintasuunnitelma Euroopalle” (EUVL C 255, 22.9.2010, s. 116).

⁽¹¹⁾ ETSK:n lausunto ”Koordinoitu unionin toiminta energiaköyhyyden ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi” (EUVL C 341, 21.11.2013, s. 21).

⁽¹²⁾ COM(2014) 398 final, lausunto ”Kiertotalous EU:ssa” (EUVL C 230, 14.7.2015, s. 91).

⁽¹³⁾ Ks. alaviite 9.

5.7 ETSK kehottaa Euroopan komissiota kiinnittämään erityistä huomiota unionin ulkopuolisista maista tuotuihin tuotteisiin, jotta eurooppalaista tuotantoa suojeltaisiin mahdollisilta vilpillisen kilpailun muodoilta. Erityisesti komitea kehottaa komissiota käynnistämään tehokkaan kampanjan merkintöjen väärentämistä vastaan ja edistämään sitä, että merkintöjä on vaikea väärentää, että subjektiivisen ja objektiivisen vaatimuksenmukaisuuden valvontaa vahvistetaan ja että – jos merkintä on selvästi väärennetty – maahantuojalle asetetaan seuraamuksia ja tuote poistetaan markkinoilta.

5.8 ETSK korostaa, että valvuttamistoimet ovat ratkaisevan tärkeitä edistettäessä tietoisia ostopäätöksiä ja tuotteiden tietoista käyttöä, jotta saavutetaan Euroopan unionin asettamat energiatehokkuustavoitteet. Jäsenvaltioiden odotetaan perustellusti olevan keskeisessä roolissa toteuttaessa asianomaisia tiedotus- ja valvuttamiskampanjoita. ETSK toivoo kuitenkin järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan aktiivista osallistumista niin jäsenvaltioiden kuin unionin tasolla, jotta varmistetaan tehokkaampi ja laajalle ulottuva viestintä myös yksittäisten vähittäiskauppiaitten keskuudessa ⁽¹⁴⁾.

5.8.1 Komitea kannattaa komission ehdotusta, että mainoksiin veloitetaan sisällyttämään energiamerkintä jokaisen yksittäisen tuotteen kohdalla tai, jos tämä ei ole mahdollista, ainakin energialuokka, jotta kuluttajille voidaan antaa tietoa ja jotta heitä voidaan valvuttaa energiaa käyttävien tuotteiden tietoisesta ostosta ja käytöstä ⁽¹⁵⁾.

5.9 ETSK korostaa, että on tarkistettava eräitä tuotteiden uudelleenskaalaukseen tarvittavan siirtymäkauden näkökohtia. Asetuksessa nimittäin säädetään, että kuuden kuukauden siirtymäkauden päätyttyä yksi viikko on riittävä aika siirtyä kaksinkertaisen merkinnän järjestelmästä järjestelmään, jossa on vain uuden järjestelmän mukaisesti merkittyjä tuotteita. Tämä määräaika saattaa osoittautua aivan liian lyhyeksi ja epärealistiseksi, minkä vuoksi komitea kehottaa pidentämään sitä 30 päivään, jollainen aika yrityksillä yleensä on tuotteiden inventaariota varten.

5.10 ETSK kehottaa komissiota noudattamaan varovaista ja maltillista lähestymistapaa delegoituihin säädöksiin nähden. Komitea toivoo etenkin, että toimivallan siirrot ovat selkeitä ja tarkkaan määriteltyjä, että parlamentin valvonta on varmistettu ja erityisesti, että delegoitujen säädösten hyväksyminen edellyttää aina jäsenvaltioiden, ETSK:n ja sidosryhmien tosiasiallista kuulemista ja osallistamista ⁽¹⁶⁾.

5.11 ETSK suhtautuu myönteisesti erityisen kuulemisfoorumin perustamiseen, jotta komission, jäsenvaltioiden ja sidosryhmien välillä voidaan käydä järjestelmällistä vuoropuhelua.

5.12 ETSK katsoo, että säädetty kahdeksan vuoden ajanjakso merkintäkehyksen uudelleentarkastelua varten on asianmukainen, vaikka komitea toivookin huolellista väliarviointia, jotta voidaan tutkia kattavasti merkintäkehyksen vaikutus ja täytäntöönpanon tosiasiallinen tilanne. Komitean mielestä tällainen aloite on erittäin asianmukainen, sillä tässä tarkasteltavan ehdotuksen tarkoituksena on siirtyä direktiivistä asetukseen.

5.13 ETSK katsoo, että on tärkeää määritellä yksiselitteinen ja pysyvä uudelleenskaalausmekanismi, jotta markkinoiden teknologisesta kehityksestä aiheutuvat toistuvat uudelleenskaalaukset olisivat taloudellisia, täsmällisiä ja toisiaan tukevia. Komitea katsookin, että uudelleenskaalaus olisi toteutettava vain tarvittaessa ja vasta sitten kun energialuokan A tuotteiden markkinaosuus on vähintään 20 prosenttia.

Bryssel 20. tammikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁴⁾ ETSK:n tutkimus kansalaisyhteiskunnan asemasta uusiutuvista energialähteistä annetun EU:n direktiivin täytäntöönpanossa. Pääkoordinaattori: Lutz Ribbe, tammikuu 2015.

⁽¹⁵⁾ COM(2015) 341 final, johdanto-osan 10 kappale ja 3 artiklan 3 kohdan a alakohta.

⁽¹⁶⁾ ETSK:n lausunto ”Delegoidut säädökset” (EUVL C 13, 15.1.2016, s. 145).

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle energiamarkkinoiden uutta rakennetta koskevan julkisen kuulemisen käynnistämisestä”

[COM(2015) 340 final]

(2016/C 082/03)

Esittelijä: Lutz RIBBE

Euroopan komissio päätti 15. heinäkuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle energiamarkkinoiden uutta rakennetta koskevan julkisen kuulemisen käynnistämisestä”

[COM(2015) 340 final].

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 7. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20.–21. tammikuuta 2016 pitämässään 513. täysistunnossa (tammikuun 20. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 212 ääntä puolesta ja 4 vastaan 7:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti tiedonantoon ja kannattaa monia siinä esitettyjä ehdotuksia, jotka ovat loogista jatkoa Euroopan energiaunionia koskeville pohdintoille.

1.2 Markkinoihin esitetyt parannukset, kuten päivänsisäinen kauppa, kilpailua vääristävien järjestelyjen lopettaminen, kysynnänohjaus ja oikeiden hintasignaalien antaminen, ovat periaatteessa asianmukaisia ja tärkeitä toimenpiteitä energiamarkkinoiden rakenteen uudistamiseksi siten, että siinä otetaan tulevaisuudessa yhä paremmin huomioon vaihtelevasti saatavilla olevien, uusiutuvista energialähteistä hajautetusti tuotettujen energiamuotojen erityispiirteet.

1.3 Varma ja kohtuuhintainen (puhtaan) energian toimittaminen yrityksille ja kotitalouksille on nyky-yhteiskunnassa talouden ja ihmisten toiminnan perusedellytys. Energiajärjestelmä on näin ollen lähtökohtaisesti koko yhteiskunnan asia, ja sen toteuttaminen edellyttää asianmukaista tasapainoa markkinoiden ja sääntelyn välillä. Tätä seikkaa ei ole toistaiseksi käsitelty riittävästi poliittisella tasolla, ei myöskään nyt puheena olevassa tiedonannossa.

1.4 Tavoitteena olevaan vähähiiliseen energiahuoltoon, jossa säädettävissä olevilla uusiutuvilla energialähteillä on suuri osuus, voidaan lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä päästä vain, jos kaikilla (myös uusilla) markkinatoimijoilla on käytettävissään riittävästi joustomahdollisuuksia, esimerkiksi riittävästi varastointikapasiteettia, joustavia ja kuluttajaystävällisiä kysynnänohjauskeinoja, joustavia sähköntuotantoteknologioita (esim. sähkön ja lämmön yhteistuotanto) sekä riittävän kehittynyt ja yhteenliitetty sähkönjakeluinfrastruktuuri. Edellytyksenä on myös, että kuluttajat saavat riittävästi ajankohtaista ja asianmukaista tietoa sekä mahdollisuuksia hyödyntää omia markkinoilleasaattamisvalmiuksiaan ja että tarvittavat teknologia- ja infrastruktuuri-investoinnit ovat kannattavia. Mikään edellä mainituista ei tällä hetkellä toteudu.

1.5 Hintasignaalit ovat tärkeitä, sillä nykyisen järjestelmän uudistaminen edellyttää suuria investointeja. Nykyisillä pörssihinnoilla (30–40 euroa megawattitunnilta) on mahdotonta jälleenrahoittaa investointeja, olipa kyse uudesta sähköntuotantokapasiteetista tai varastointitekniikoista. Tällaiset pörssihinnat ovat mahdollisia mm. vain siksi, että markkinoilla on paljon sellaisten voimaloiden tuottamaa sähköä, joiden investointikustannukset on jo kuoletettu, ja että sähkön tuottamista hiilellä, ydinvoimalla ja uusiutuvista energialähteistä tuetaan. Nykyiset pörssihinnat eivät siten edes kuvasta todellista kustannusrakennetta. Tukien ja ylisääntelyn takia sähköpörssin hinnat antavat vääristyneen kuvan sähkön todellisista kustannuksista. Vain realistiset ja avoimet hinnat mahdollistavat oikeanlaiset signaalit nykyisen järjestelmän uudistamiseksi tarvittaville suurille investoinneille.

1.6 Hinnoitteluun tarvitaan näin ollen täysin uudenlaisia lähestymistapoja, jotta voidaan luoda taloudellinen perusta toivotulle uudentalaiselle verkolle (joka kattaa myös kysynnänohjauksen ja varastoinnin). Yhtenä mahdollisena lähestymistapana voisi olla hintojen lakisääteisten osien yhä selvempi suuntaaminen toivottuihin uudistuksiin ja järjestelmän vakauden arvioinnin parantaminen.

1.7 Hintojen on tulevaisuudessa kuvastettava sähköntuotannon, sähkönjakelun ja jätehuollon todellisia kokonaiskustannuksia, negatiiviset ulkoisvaikutukset (kuten hiilidioksidikuormitus) mukaan luettuina. Hinnanmuodostuksesta on tultava realistista, mikä tarkoittaa myös sitä, että komission tulee mukauttaa omaa tukijärjestelmäänsä ja hintojen määrittäminen valtiotasolla tulee lopettaa. Komissio ei ole toistaiseksi esittänyt johdonmukaista suunnitelmaa tästä asiasta.

1.8 Uuden energijärjestelmän suurena teknisenä haasteena on etenkin se, että sähköenergiaa ei tulevaisuudessa toimiteta enää keskitetysti ("ylhäältä alaspäin") suurista voimaloista kuluttajille vaan että monien hajautettujen, osin vaihtelevasti saatavilla olevien uusiutuvien energialähteiden käytön johdosta syntyy uusia "tuotanto- ja jakelusaarekkeitä", jotka on yhdistettävä verkostoksi ("alhaalta ylöspäin") ja joissa kysynnänohjauksella (ml. varastointi) ja myös paikallisella tai alueellisella markkinoille saattamisella on ensiarvoisen tärkeä rooli.

1.9 ETSK on useaan otteeseen korostanut, että tällaiset uudet, hajautetut energijärjestelmät tarjoavat mahdollisuuksia – muutenkin kuin vain sitä ajatellen, että tarvittaville rakenteellisille muutoksille ja vaadittaville investoinneille saadaan yleinen hyväksyntä⁽¹⁾. Uusia näkymiä alueiden taloudelle ja uusien mahdollisuuksien tuottaa arvonnäköä voi avautua myös tähänastisten rakenteiden ulkopuolella. Uusi teknologia mahdollistaa uudenlaisten sidosten luomisen aluekehityksen ja energiapolitiikan välillä. Verkotetut jakelusaarekkeet myös parantavat turvallisuustilannetta, kun ajatellaan mahdollisia kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvia hyökkäyksiä.

1.10 Komission tulee näin ollen hahmotella kaupankäyntijärjestelmää tarvittavan energiainfrastruktuurin pohjalta eikä yrittää tehdä energiainfrastruktuuriin tarvittavia muutoksia nykyisen kaupankäyntijärjestelmän mukaisesti. Sen tulee myös hahmotella yhteistyössä markkinatoimijoiden kanssa, minkälaiset energiainfrastruktuurin ja kaupankäyntijärjestelmän muutokset loisivat edellytyksiä monimuotoisemman, joustavamman, kuluttajakeskeisemmän ja kustannustehokkaamman energijärjestelmän syntymiselle.

1.11 ETSK pitää tervetulleena komission huomioita uudentalaisesta toimijakirjosta, mutta sen mielestä vielä oleellisempaa on kuluttajien (yritysten, kansalaisten, kunnallisten energialaitosten yms.) aktiivinen osallistuminen tuotantoon ja paikallisia aluetasolla tapahtuvaan suoraan markkinoille saattamiseen. Kun yritykset, tavalliset ihmiset tai kunnalliset energialaitokset tekevät tänä päivänä päätöksiä paikallisen tai alueellisen energiapotentiaalin hyödyntämisestä esimerkiksi yhteisesti hallinnoitavien aurinko- tai tuulivoimaloiden avulla, niiden olisi voitava paljon tähänastista helpommin käyttää tuottamansa energia välittömästi, ilman pörssiä tai myyjä, ja/tai saattaa se suoraan ja vaivattomasti markkinoille. Komission asiakirja jättää kuitenkin myös tältä osin monia kysymyksiä avoimiksi.

1.12 Komissio on useaan otteeseen korostanut, että uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiselle on edelleen esteitä, jotka olisi purettava, ja että tarvitaan markkinoille soveltuvaa ja alueellistettua uusiutuvan energian tukemista. ETSK on samaa mieltä mutta huomauttaa, että markkinoiden laajentaminen ja sääntelyn vähentäminen eivät sinänsä johda uusiutuvan energian tuotannon lisääntymiseen. Tarkasteltavana olevassa tiedonannossa ei valitettavasti kuitenkaan kerrota, millaisia käsityksiä komissiolla tarkalleen ottaen on asiasta.

2. Komission tiedonannon sisältö ja tausta

2.1 Junckerin johtaman komission poliittisissa suuntaviivoissa määritellään yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi luoda joustava energiaunioni, jossa noudatetaan tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastomuutospolitiikkaa.

⁽¹⁾ Ks. "Energia-alan tuleva muutos – Euroopan talous- ja sosiaalikomitean tutkimus kansalaisyhteiskunnan asemasta uusiutuvista energialähteistä annetun EU:n direktiivin täytäntöönpanossa" (EESC-2014-04780-00-04-TCD-TRA).

2.2 Tavoite vahvistettiin komission työohjelmassa 2015⁽²⁾, ja sitä kehiteltiin yksityiskohtaisemmin joustavaa energiaunionia ja tulevaisuuteen suuntautuvaa ilmastonmuutospolitiikkaa koskevassa puitestrategiassa⁽³⁾: päämäärinä ovat luotettava ja kohtuuhintainen energiahuolto sekä kestävällä pohjalla oleva ja ilmastomyönteinen, voimakkaaseen markkinakilpailuun ja innovointiin pohjautuva energiajärjestelmä. Puitestrategiassa korostetaan erityisesti kansalaisten aktiivista roolia energiajärjestelmän uudistamisessa. Energiamarkkinoiden, etenkin sähkömarkkinoiden, rakenteen uudistaminen on tärkeä askel kohti näiden tavoitteiden saavuttamista.

2.3 Komission tiedonannolla käynnistetyn julkisen kuulemismenettelyn on tarkoitus osaltaan parantaa edellytyksiä vastata kestäväen energiajärjestelmän luomista vaikeuttaviin lukuisiin mittaviin haasteisiin.

2.4 Euroopan komissio yhdistää nämä haasteet seuraavaan seikkaan: "Voimassa oleva markkinakäsitys on ajalta, jolloin suurten keskitettyjen ja pääasiassa fossiilisia polttoaineita käyttävien voimalaitosten keskeisenä tavoitteena oli toimittaa tietyllä rajatulla alueella, tyypillisesti jäsenvaltion sisällä, kotitalouksille ja yrityksille niin paljon sähköä kuin nämä halusivat. Kuluttajia – kotitalouksia, yrityksiä ja teollisuutta – pidettiin näillä markkinoilla passiivisina." Komissio tavoittelee Euroopan energiajärjestelmään "perinpohjaista muutosta", jonka jälkeen sähköntuotanto olisi hajautetumpaa ja perustuisi pitkälti energialähteisiin, joiden saatavuus vaihtelee. Lisäksi markkinatoimijoita muuttuvine rooleineen olisi huomattavasti enemmän ja kysynnänohjauksesta tulisi yksi uusi ja keskeinen haaste.

2.5 Komissio mainitsee erityisinä haasteina seuraavat:

- hinnanmuodostus ja investointikannustimet hajanaisilla markkinoilla
- hintojen ja markkinoille pääsyn kansallisen sääntelyn jatkuminen sekä muut jäsenvaltioissa toteutettavat markkinatoimenpiteet
- joustavuuden puute markkinoiden tarjonta- ja kysyntäpuolella, mitä tulee uusiutuvien energialähteiden käytön laajentamiseen ja energiatehokkuuden ensisijaisuuden periaatteeseen
- kansalaisten riittämättömät mahdollisuudet osallistua aktiivisesti tulevaisuuden energiaratkaisuihin.

2.6 Komissio esittää näihin haasteisiin vastaamiseksi mm. seuraavia toimenpiteitä:

- joustavien ja rajatylittävien lyhytkestoisten sähkökaupan markkinoiden (päivänsisäiset markkinat) perustaminen
- pitkän aikavälin hintasignaalien määrittäminen EU:n hiilidioksidipäästömarkkinoiden avulla
- infrastruktuuriyhteyksien valmiiksi saattaminen
- markkinoille soveltuva ja alueellistettu uusiutuvien energialähteiden tukeminen
- tukkumarkkinoiden nivominen yhteen vähittäismarkkinoiden kanssa loppukäyttäjille suunnatun hintasignaalin vahvistamiseksi
- hintasääntelyn lopettaminen vähittäismarkkinoilla ja markkinoille pääsyn esteiden poistaminen ostoyhteenliittymiltä ja muilta markkinatoimijoilta
- energiapolitiikan alueellinen yhteensovittaminen
- energiamarkkinoiden sääntelyviranomaisten ja verkonhaltijoiden toimien eurooppalainen ja alueellinen koordinointi

⁽²⁾ COM(2014) 910 final, 16.12.2014.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, 25.2.2015.

- energiajärjestelmien riittävyyttä kansallisen ja EU-tason toimitusvarmuuden takaamiseksi koskevan arvioinnin yhdenmukaistaminen
- kehys rajatylittävien kapasiteettimekanismien avaamista varten.

3. Yleistä

3.1 Euroopan energiaunionin tavoitteiden saavuttamiseksi on tehtävä useita perustavanlaatuisia muutoksia, esimerkiksi uudistettava perusteellisesti sähkömarkkinoiden rakenne, kuten komissio esittää.

3.2 Jotta voidaan varmistaa muutosten riittävän laaja hyväksyminen yhteiskunnassa, on a) toteutettava tehokas ja hyvin organisoitu sidosryhmille ja kansalaiskunnan edustajille suunnattu kuulemismenettely ja b) hyväksyttävä nämä tahot mukaan paitsi kuultavina kohderyhminä myös aktiivisina osapuolina.

3.3 ETSK on kuvaillut tämän prosessin mahdollista toteuttamistapaa selvityksessään⁽⁴⁾, jossa arvioidaan sidosryhmille suunnattuja Euroopan komission kuulemismenettelyjä. Lisäksi komitea viittaa eurooppalaista energiavuoropuhelua koskevaan aloitteeseensa.

3.4 Markkinoihin esitetyt parannukset, kuten päivänsisäinen kauppa, kilpailua vääristävien ja haittaavien järjestelyjen lopettaminen, kysynnänohjaus ja oikeiden hintasignaalien antaminen, ovat asianmukaisia ja tärkeitä toimenpiteitä energiamarkkinoiden rakenteen uudistamiseksi siten, että siinä otetaan tulevaisuudessa yhä paremmin huomioon vaihtelevasti saatavilla olevien uusiutuvien energiamuotojen erityispiirteet. Nämä ovat perusedellytyksiä, jotta voidaan saavuttaa ETSK:n kannattamat Euroopan energiaunionin tavoitteet ja taata kustannustehokas, ympäristöystävällinen, varma ja kohtuuhintainen sähkön toimittaminen kotitalouksille ja yrityksille.

3.5 ETSK korostaa päivänsisäisen kaupan erityistä merkitystä sen kannalta, että vaihtelevasti saatavilla olevista uusiutuvista energialähteistä saatavan sähkön kauppa voidaan järjestää mielekkäällä tavalla.

3.6 Komitea pitää tervetulleena, että tiedonannossa kerrataan ”uuden energiajärjestelmän” keskeiset periaatteet. Komitea pitää tätä oikeana signaalina kaikille markkinatoimijoille ja koko yhteiskunnalle. Keskeisiin periaatteisiin kuuluvat

- energiatehokkuuden ensisijaisuuden periaate
- visio energiahuollosta ilman fossiilisia energialähteitä⁽⁵⁾
- sen tunnustaminen, että sähköä tuotetaan tulevaisuudessa yhä hajautetummin ja vaihtelevasti saatavilla olevista lähteistä
- kysynnänohjauksen ja varastoinnin merkitys tulevaisuuden energiajärjestelmässä
- sen tunnustaminen, että kuluttajan rooli muuttuu kohti aktiivista kuluttajuutta ja tuottajuutta sekä järjestelmäpalvelujen tuottamista⁽⁶⁾.

3.7 Varma ja kohtuuhintainen puhtaan energian toimittaminen yrityksille ja kotitalouksille on nyky-yhteiskunnassa talouden ja ihmisten toiminnan perusedellytys. Energiajärjestelmä on näin ollen lähtökohtaisesti koko yhteiskunnan asia, ja sen toteuttaminen edellyttää asianmukaista tasapainoa markkinoiden ja sääntelyn välillä. Tätä seikkaa ei ole toistaiseksi käsitelty riittävästi poliittisella tasolla, ei myöskään nyt puheena olevassa tiedonannossa. Vaikka esimerkiksi kysymystä siitä, olisiko siirto- ja jakeluverkot parempi pitää julkisten tahojen hallinnassa samalla tavalla kuin moottoritiet, rautatieverkosto tai vesihuolto, ei ratkaista Brysselissä, siitä voidaan silti keskustella unionin tasolla. Energiapolitiikkaan kuuluu selkeiden toimintapuitteiden määrittely ja säätelevä valvonta sekä kuluttajien ja erityisen heikossa asemassa olevien sosiaaliryhmien suojeleminen.

⁽⁴⁾ EUVL C 383, 17.11.2015, s. 57.

⁽⁵⁾ Ks. COM(2011) 885.

⁽⁶⁾ Ks. asiakokonaisuuteen TEN/578 kuuluva lausunto ”Energian kuluttajien aseman vahvistaminen” (katso tämän virallisen lehden sivu 22).

3.8 ETSK ei esitä tässä myönteisiä kommentteja komission ehdottamista lukuisista asianmukaisista toimenpiteistä, mukaan lukien sen kriittinen suhtautuminen varakapasiteettiin. Sen sijaan komitea tarkastelee seikkoja, joita tiedonannossa ei sen mielestä käsitellä riittävästi tai joille komissio ei mahdollisesti ole antanut tarpeeksi painoarvoa.

4. Erityistä

4.1 ETSK on komission kanssa täysin samaa mieltä siitä, että Euroopan energijärjestelmään tarvitaan ”perinpohjaista muutosta”. Tiedonannossa esitetyt ratkaisut eivät komitean mielestä kuitenkaan merkitse ”perinpohjaista muutosta” vaan pikemminkin nykyisen järjestelmän mukauttamista tai täydentämistä.

4.2 ETSK korostaa erityisesti, että ”perinpohjainen muutos” ei voi koostua vain kansallisten järjestelmien yhteenliittämisestä eurooppalaiseksi verkoksi, nykyisten markkinoiden ja kaupankäyntijärjestelmien uudistamisesta ja uusiutuvan energian osuuden huomattavasta kasvattamisesta. Pikemminkin on kehitettävä ja rakennettava kokonaan uudenlainen, entistä hajautetummin toimiva energijärjestelmä, jossa on mukana monenlaisia toimijoita, mikä tarkoittaa olemassa olevien siirto- ja jakeluverkkojen parantamisen lisäksi myös näiden verkkojen infrastruktuurin uusimista teknisesti kehittyneemmälle tasolle. Uudessa verkossa tulee siis olla osittain täysin uusia ja yhä moninaisempia kaupankäynti-, verkottumis- ja markkinoillesaattamisrakenteita. Nykyisten perinteisten energialähteiden tehtävänä on sen yhteydessä auttaa pääsemään yli siirtymäkaudesta.

4.3 Tavoitteena olevaan hiilettömään energiantuotantoon, jossa säädettävissä olevilla energialähteillä on suuri osuus, voidaan lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä päästä vain seuraavin edellytyksin:

- a) Kaikilla (myös uusilla) markkinatoimijoilla on käytettävissään riittävästi joustomahdollisuuksia, esimerkiksi riittävästi varastointikapasiteettia, joustavia ja kuluttajaystävällisiä kysynnänohjauskeinoja sekä joustavia sähköntuotantoteknologioita (kuten sähkön ja lämmön yhteistuotanto).
- b) Kuluttajat saavat riittävästi ajankohtaista ja asianmukaista tietoa.
- c) Kuluttajat saavat mahdollisuuksia hyödyntää omia markkinoillesaattamisvalmiuksiaan.
- d) Käytettävissä on riittävän kehittynyt ja yhteenliitetty sähkönjakeluinfrastruktuuri.
- e) Tarvittavat teknologia- ja infrastruktuuri-investoinnit ovat kannattavia.

Mikään edellä mainituista ei tällä hetkellä toteudu.

4.4 Hintasignaalit ja investointikannustimet

4.4.1 Komissio korostaa hintasignaalien merkitystä. Niiden on määrä a) kannustaa kuluttajia aktiiviseen toimijuuteen energiamarkkinoilla ja b) tarjota yrityksille kannustimia investoida uusiin, vähäpäästöisiin energiateknologioihin. Hintasignaalit ovat tärkeitä, sillä nykyisen järjestelmän uudistaminen edellyttää suuria investointeja. Nykyisillä pörssihinnoilla (30–40 euroa megawattitunnilta) – jotka luonnollisestikin hyödyttävät kuluttajia, jos he pääsevät nauttimaan niistä – on mahdotonta jälleenrahoittaa investointeja, olipa kyse uudesta sähköntuotantokapasiteetista tai varastointitekniikoista. Tällaiset pörssihinnat ovat nykyään mahdollisia mm. vain siksi, että markkinoilla on paljon sellaisten voimaloiden tuottamaa sähköä, joiden investointikustannukset on jo kuoletettu, ja että sähkön tuottamista hiilellä, ydinvoimalla ja uusiutuvista energialähteistä tuetaan voimakkaasti. Nykyiset pörssihinnat eivät siten kuvasta todellista kustannusrakennetta. Tukien ja ylisääntelyn takia sähköpörssin hinnat antavat vääristyneen kuvan sähkön todellisista kustannuksista. Vain realistiset ja avoimet hinnat mahdollistavat oikeanlaiset signaalit nykyisen järjestelmän uudistamiseksi tarvittaville suurille investoinneille.

4.4.2 Komission tiedonannossa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota uusiutuvien energiamuotojen erityisen kustannusrakenteen vaikutuksiin: kun uusiutuvan energian ja sähkön varastoinnin marginaalikustannus on nolla, tukkuamarkkinoilta ei enää saada positiivisia hintasignaaleja. Tällä on kahdenlaisia seurauksia: Kun signaaleja sähkön lyhytaikaiseksi kohdentamiseksi ei enää saada tukkuhinoista, ne on luotava muiden järjestelyjen, esimerkiksi tukien, avulla. Nollassa olevat marginaalikustannukset edellyttävät myös täysin uudenlaisia jälleenrahoitusmekanismeja vaihtelevasti saatavilla olevien uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiseksi ja sähkön varastoimiseksi.

4.4.3 Hinnoitteluun tarvitaan siis täysin uudenlaisia lähestymistapoja, jotta voidaan luoda taloudellinen perusta toivotulle uudentalaiselle verkolle (joka kattaa myös kysynnänohjauksen ja varastoinnin). Yksi mahdollinen lähestymistapa voisi olla, että harkittaisiin lopullisten kuluttajahintojen lakisääteisten osien uudistamista erityisesti sähköveron ja verkkokäyttömaksujen osalta. Lisäksi on syytä tutkia energiajärjestelmän yleiskustannusten rahoituksen uudelleenjärjestelyä.

4.4.4 Jotta hinnat ilmentäisivät tarkasti kaikkia sähkön tuottamisen kustannuksia, ETSK pyytää komissiota ryhtymään EU:n laajuisen yhdenmisen lähestymistavan puitteissa toimiin sen varmistamiseksi, että kustannukset esitetään selkeästi ja avoimesti. Määritettyjen ja vertailukelpoisten kustannusten olisi kuvastettava sähköntuotannon, sähkönjakelun ja jätehuollon todellisia kokonaiskustannuksia. Kustannuksissa on myös otettava huomioon negatiiviset ulkoisvaikutukset (kuten hiilidioksidikuormitus) ja tuet. ETSK viittaa tässä yhteydessä aiempiin lausuntoihinsa ⁽⁷⁾ ja kannanottoihinsa ja vaatii edelleen, että komissio pitäisi lupauksensa ja varmistaisi, että hintoihin sisällytetään täysimääräisesti kaikki kustannukset (mukaan lukien ulkoisvaikutukset) tuotannosta jätehuoltoon saakka ja ettei eri energialähteiden välistä suorilla ja välillisillä tuilla tapahtuvaa kilpailua sallita.

4.4.5 Todellisten kustannusten huomioimisen lisäksi toimintapuitteista tulee tehdä sellaiset, että hinnoissa otetaan ilmastoon kannalta vahingollisten päästöjen välttämisen ja tarvittavien laadukkaiden työpaikkojen luomisen ohella yhtä lailla huomioon myös palvelujen tuottaminen. Sen, että toisinaan tarjonta on suurta ja kysyntä pienempää tai päinvastoin kysyntä on suurempaa ja tarjonta niukempaa, on näyttävä hinnoissa. Komission toivotat mukautukset, kuten kysynnänohjaus, voimaloiden toiminnan joustavoittaminen ja varastointi, voivat toteutua vain, jos hinnat kuvastavat totuudenmukaisesti kaikkia kustannuksia ja tuotettuja palveluja ja hinnanalennukset siirretään täysimääräisesti lopullisiin kuluttajahintoihin.

4.4.6 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että hintojen sääntely on lopetettava. On oikein sallia vapaa hinnanmuodostus, jossa liikettä voi tapahtua sekä ylös- että alaspäin. Näin saadaan aikaan tarvittavat markkinareaktiot ja edistetään kysynnänohjauksen ja varastoinnin kaltaisia joustovaihtoehtoja. ETSK pitää valtiontukea koskevien EU:n suuntaviivojen mukaista kieltoa maksaa tukea silloin, kun sähkön hinta on negatiivinen, järeänä ja uusiutuvaa energiaa yksipuolisesti syrjivänä markkinatoimenpiteenä. Se suosii ympäristölle vahingollisia teknologioita, joiden marginaalikustannukset ovat korkeammat. Nykyiset tuet kompensoivat osaltaan erityisesti ulkoisten kustannusten hintoihin sisällyttämisen puutteista johtuvaa hintasignaalien toimimattomuutta. Euroopan komissio voi itse korjata tämän epäkohdan uudistamalla valtiontukisuuntaviivojaan. ETSK odottaa komissiolta suunnitelmaa, jonka avulla puututaan negatiivisten hintojen syihin ja tehdään pitkällä aikavälillä tuet tarpeettomiksi.

4.4.7 Komission asiakirjassa käsitellään myös tarvetta parantaa päästökauppajärjestelmää. ETSK on antanut aiheesta erillisen lausunnon ⁽⁸⁾. Komitea painottaa kuitenkin, että vaativakin uudistus voi johtaa vain osittaiseen fossiilisten energialähteiden ulkoisten kustannusten huomioon ottamiseen. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) mukaan fossiilisia energialähteitä tuetaan EU:ssa vuosittain yhteensä 330 miljardin Yhdysvaltain dollarin arvosta. IMF luonnehtii tukea tehottomaksi, innovointia hidastavaksi, julkistalouden kannalta haitalliseksi, yhteiskunnallisesti epäoikeudenmukaiseksi ja ympäristöpolitiittisesti tuhoisaksi ⁽⁹⁾.

4.4.8 Hyväkään uusi markkinarakente ei voi korjata tästä johtuvia vääriä hintasignaaleja ja ongelmia.

4.4.9 Komissio on useaan otteeseen korostanut, että uusiutuvien energialähteiden hyödyntämiselle on edelleen esteitä, jotka olisi purettava, ja että tarvitaan markkinoille soveltuvaa ja alueellistettua uusiutuvan energian tukemista. ETSK on samaa mieltä. Tarkasteltavana olevassa tiedonannossa kerrotaan valitettavasti kuitenkin aivan liian vähän siitä, millaisia käsityksiä komissiolla tarkalleen ottaen on asiasta.

⁽⁷⁾ Mm. EUVL C 226, 16.7.2014, s. 1.

⁽⁸⁾ Ks. EUVL C 424, 26.11.2014, s. 46.

⁽⁹⁾ Ks. IMF:n työasiakirja "How Large Are Global Energy Subsidies?" (WP/15/105), toukokuu 2015.

4.5 Sähkökauppa

4.5.1 Komission tiedonannon otsikossa viitataan ”energiamarkkinoiden uuteen rakenteeseen”. Asiakirjassa käsitellään kuitenkin lähes yksinomaan sähköverkkoihin, -markkinoille ja -kauppaan harkittavissa olevia ja välttämättömiksi katsottuja muutoksia. Tekstijaksossa 5 puhutaan jopa ”sähkömarkkinoiden rakennetta käsittelevästä kuulemisasiakirjasta”.

4.5.2 Koska painopiste on selvästi sähköverkossa ja -markkinoissa, Euroopan energiapolitiikan varsinaista suurta haastetta ei tuoda riittävästi esille. Lämmöntuotanto ja liikenneala on otettava pohdinnoissa paremmin huomioon, sillä on ennakoitavissa, että kyseiset kolme alaa kytkeytyvät vastaisuudessa nykyistä huomattavasti tiiviimmin toisiinsa, mikä avaa mahdollisuuksia ja auttaa vähentämään ongelmia (keskeistä on lämmön tuottaminen tuulivoimalla – Wind-Power to Heat, kaasun/vedyn tuottaminen sähköllä – Power to Gas/Hydrogen ja sähköinen liikkuminen).

4.5.3 Sähköntuotannon, lämmöntuotannon ja liikkumisen lähentäminen on paljon helpompaa hajautetussa kuin keskitetyssä sähköjärjestelmässä. Lämpöä tuotetaan ja liikkuminen tapahtuu luonnostaan hajautetusti, joten niitä on helpompi hyödyntää sähkön käytön joustavoittamisessa, kun sähköä voidaan myös saattaa markkinoille hajautetusti ja suoraan. Sähkömarkkinoiden rakenteen muuttaminen on näin ollen tiiviisti sidoksissa vaihtelevasti saatavilla olevista uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön hajautetun markkinoille saattamisen vaihtoehtojen kehittämiseen. Myös lämmöntuotantoon ja liikkumiseen liittyvien sovellusten käytön tulee kuulua näiden vaihtoehtojen joukkoon.

4.5.4 Komissio esittää sähkömarkkinoiden osalta lukuisia ehdotuksia nykyisen kaupankäyntijärjestelmän, etupäässä pörssikaupan, rakenteiden uudistamisesta. Energiakaupan monipuolistuminen paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla on luonnollisesti toivottavaa ja tärkeää, mutta kaikkea kauppaa ei ole missään tapauksessa pakko hoitaa pörsien ja myyjien kautta. Tätä komissio ei kuitenkaan käsittele.

4.5.5 Kun yritykset, tavalliset ihmiset tai kunnalliset energialaitokset tekevät tänä päivänä päätöksiä paikallisen tai alueellisen energiapotentiaalin hyödyntämisestä esimerkiksi yhteisesti hallinnoitavien aurinko- tai tuulivoimaloiden avulla, niiden olisi voitava paljon tähänastista helpommin käyttää tuottamansa energia välittömästi, ilman pörssijä tai myyjiä, ja/tai saattaa se suoraan ja vaivattomasti markkinoille.

4.5.6 Ehdotuksia siitä, miten jo havaittavissa olevia uusia hajautettuja ja suoria käyttötapoja tai paikallista suoraa markkinoille saattamista (yrityksiltä yrityksille) tulee edistää, ei juuri esitetä, ja myös paikallista kauppaa ja energian muuntamista muodosta toiseen (varastointia) käsitellään hyvin vähän.

4.6 Markkinarakenteet ja hajautettu tuotanto

4.6.1 Komission tiedonannossa puhutaan välillä ”uusiutuvan energian integroimisesta sähköjärjestelmään”, välillä tarpeesta ”mukauttaa markkinarakenne uusiutuvaan energiaan” ja toisaalta ”uusiutuville energialähteille soveltuvien markkinoiden” luomisesta. ETSK haluaa tehdä selväksi, että sen mielestä kyse ei ole ensisijaisesti uusiutuvan energian ”integroimisesta” olemassa olevaan sähköjärjestelmään, vaikka uusiutuvilla energialähteillä tuleekin olla pitkällä aikavälillä keskeinen rooli.

4.6.2 Uuden energijärjestelmän suurena teknisenä haasteena on etenkin se, että sähköenergiaa ei tulevaisuudessa toimiteta enää keskitetysti (”ylhäältä alaspäin”) suurista voimaloista kuluttajille vaan että monien hajautettujen, osin vaihtelevasti saatavilla olevien uusiutuvien energialähteiden käytön johdosta syntyy uusia ”tuotanto- ja jakelusaarekkeita”, jotka on yhdistettävä verkostoksi (”alhaalta ylöspäin”) ja joissa kysynnänohjauksella (ml. varastointi) on ensiarvoisen tärkeä rooli. Komission olisi tuotava tämä seikka vielä paremmin esille kuulemismenettelyssä.

4.6.3 Koska tavoitteena on uudenlainen toimijakirjo, edellä mainittu merkitsee sitä, että (tukku)kaupan vakiintuneiden rakenteiden rinnalle on kehitettävä myös osin täysin uusia, hajautettuja markkinoille saattamisen tapoja ja energianhallintajärjestelmiä.

4.6.4 Innovaatioaalto tietotekniikan alalla ja tuotantotekniikoissa ja jopa varastointitekniikoissa, jakelujärjestelmissä ja rakennustekniikassa ovat johtaneet monien sellaisten "tuotanto- ja jakelusaarekkeiden" syntyyn, jotka olisivat vielä muutama vuosi sitten tuntuneet käsittämättömiltä. Yksityiset ihmiset, yritykset, yhteenliittymät (esim. energiaosuuskunnat) tai kunnat (kunnalliset energialaitokset) ovat luoneet osittain tai kokonaan omavaraisia järjestelmiä, mikä on tehnyt niistä huomattavasti vähemmän riippuvaisia perinteisistä (ja joustavammista) kauppavirroista ja tarjonnasta. Tällainen teknisten ja teknologisten sekä sosiaalisten ja sosiologisten kehityskulkujen rinnakkaisuus on tärkeää havaita. Molempien suunta on sama: kohti yhä suurempaa autonomisuutta ja itsesäätyviä hajautettuja verkkoyksiköitä.

4.6.5 Kaikki alkaa pienestä: jo nyt on kehittymässä kokonaan uusia rakenteita, joista esimerkkinä voidaan mainita aurinkosähköjärjestelmät. Vielä viitisen vuotta sitten aurinkosähkön käyttö omiin tarpeisiin oli taloudellisesti täysin kannattamatonta ja tuotettu sähkö yksinkertaisesti syötettiin verkkoon. Tilanne on muuttunut oleellisesti, sillä nykyisin ei taloudellisista syistä enää oteta käyttöön sellaisia katolle asennettavia aurinkosähkölaitteistoja, joiden tuottamaa sähköä ei ole tarkoitus käyttää mahdollisimman tarkoin itse. Tämä on myös lisännyt varastointitekniikoiden kysyntää ja siten niiden jatkokehittämistä. Uudet aurinkosähkölaitteistot edesauttavat näin ollen verkon kuormituksen pienentämistä ja tasapainottamista. Sähköisen liikumisen odotettavissa olevan kehityksen sekä sähkön ja lämmön tuotannon yhdistämisen myötä avautuukin aivan uusia energian hajautetun tuotannon ja käytön mahdollisuuksia.

4.6.6 Kuluttajat, jotka tuottavat ja hyödyntävät oman sähkönsä ja haluavat tarjota ylitse jäävän osan esimerkiksi muille asukkaille tai naapureille, eivät kuitenkaan ole enää tavanomaisia "aktiivisia markkinatoimijoita". Komission asiakirjassa ei valitettavasti kuvailla sitä, millä tavoin toimintapuitteita tulee konkreettisesti muuttaa tällaisten rakenteiden edistämiseksi.

4.6.7 Myöskään siitä ei kerrota riittävästi, millaisiin konkreettisiin esteisiin uusiutuvan energian hyödyntämisessä edelleen törmätään.

4.6.8 ETSK on useaan otteeseen korostanut, että tällaiset uudet, hajautetut energiajärjestelmät tarjoavat mahdollisuuksia – muutenkin kuin vain sitä ajatellen, että tarvittaville rakenteellisille muutoksille ja vaadittaville investoinneille saadaan yleinen hyväksyntä. Uusia näkymiä alueiden taloudelle ja uusia mahdollisuuksia tuottaa arvonalisää voi avautua myös tähänastisten rakenteiden ulkopuolella. Uusi teknologia mahdollistaa uudenlaisten sidosten luomisen aluekehityksen ja energiapolitiikan välille, ja sen avulla voidaan vastata aiempaa huomattavasti paremmin kriittisen infrastruktuurin turvallisuutta koskeviin kiristyneisiin vaatimuksiin.

4.6.9 Paikallisen tuotannon ja suoran markkinoille saattamisen lisääminen on ilahduttavaa myös siksi, että näin voidaan vähentää linjahäviöitä. Saksan liittotasavallan verkkovirasto on todennut asiasta näin⁽¹⁰⁾: "On selvää, että energiahuoltojärjestelmän siirtymä onnistuu parhaiten, kun kaikki asianomaiset tahot tekevät tiivistä yhteistyötä. – Se, että mahdollisimman suuri osa energiasta käytetään sen tuottamispaikalla, on kannatettavaa. Tämä on itse asiassa ollut aina energiahuollon periaatteena, sillä näin voidaan minimoida linjahäviöt."

4.6.10 Komission tulee näin ollen hahmotella kaupankäyntijärjestelmää toivotun energiainfrastruktuurin pohjalta eikä yrittää tehdä energiainfrastruktuuriin tarvittavia muutoksia nykyisen kaupankäyntijärjestelmän mukaisesti.

4.6.11 Huomioon olisi kuitenkin otettava myös monien maiden kokemukset siitä, että tietyt markkinatoimijat – esimerkiksi strategiset investoijat – valikoivat parhaat energiantuotantosektorin alat vain maksimoidakseen voittonsa mutta kieltäytyvät investoimasta toimitusvarmuuteen, innovaatioihin ja kunnossapitoon ja siirtävät nämä kustannukset asiakkailleen.

⁽¹⁰⁾ "Smart grids" und "smart markets" – Eckpunktepapier der Bundesnetzagentur zu den Aspekten des sich verändernden Energieversorgungssystems ("Älykkäät verkot, älykkäät markkinat – Saksan liittotasavallan verkkoviraston keskusteluasiakirja muuttuvaan energiahuoltojärjestelmään liittyvistä näkökohdista"), joulukuu 2011, s. 42.

4.7 Sääntelyviranomaisten ja verkonhaltijoiden alueellinen yhteistyö ja Euroopan laajuinen verkottuminen

4.7.1 Uudenlaisen eurooppalaisen energiapolitiikan tavoitteena ei voi olla mahdollisimman lukuisten siirtoverkosta irrallaan toimivien omavaraisten jakelualueiden luominen, mutta tavoitteena on hyvinkin oltava mahdollisimman monen tehokkaan ja kilpailukykyisen "tuotanto- ja jakelusaarekkeen" luominen lähelle kuluttajia ja niiden liittäminen Euroopan laajuiseksi siirtoverkoksi. Tällaista toimintaa puoltaa myös se, että EU:n tehtävänä on taata energiavarmuus mutta varsinainen energiahuolto kuuluu kuntien ja alueiden vastuulle.

4.7.2 Jos tarvittavat edellytykset täyttyvät ja annetaan oikeita hintasignaaleja, verkkoon voi syntyä paljon pieniä yksiköitä, jotka tarjoavat taloudellisesti optimaalisen tavan tuottaa sähköä itse omaan käyttöön. Ne on kuitenkin liitettävä viereisiin tai ylemmän tason verkkoihin, jotta ne voivat esimerkiksi tarjota käyttöön positiivista tai negatiivista säätöenergiaa.

4.7.3 Kysynnänohjauksella – johon varastointitekniikat ETSK:n mielestä lukeutuvat – on keskeinen sija näissä järjestelmissä, mutta myös ylemmillä tasoilla. Varastointijärjestelmillä tulee olemaan verkossa tärkeä rooli, sillä niistä tulee tekniseltä kannalta katsottuna sekä energian kuluttajia että tuottajia, jotka tasapainottavat syklejä.

4.7.4 Kunkin maan verkonhaltijoilla ja sääntelyviranomaisilla sekä EU:lla on tärkeitä tehtäviä pyrittäessä varmistamaan tällaisen laajan toimijakirjon syntyminen ja säilyminen, tasapuoliset kilpailuedellytykset ja järjestelmien koordinointi, sillä tulevaisuuden energiahuoltojärjestelmät tarvitsevat Euroopan laajuista ja hyvin koordinoitua (lentoliikennejärjestelmään verrattavissa olevaa) energianhallintajärjestelmää, jonka puitteissa voidaan muodostaa yleiskuva verkon kaikkien "tuotanto- ja jakelusaarekkeiden" tilanteesta ja tarvittaessa rekisteröidä häiriötilanteet. Tämä mahdollistaa automaattiset tai manuaaliset toimet poikkeustilanteissa verkon vakauden ja turvallisuuden varmistamiseksi.

4.7.5 Tällaisen yhteistyön onnistuminen edellyttää kattavia ja mahdollisimman tehokkaasti organisoituja siirto- ja jakeluverkkoja. Edellä mainitun hintaperusteisten investointikannustimien puutteellisuuden takia edellytyksenä on myös, että julkisia varoja – esimerkiksi Verkojen Eurooppa -välineestä – hyödynnetään yhä tehokkaammin rajatylittävien sähköverkkojen rakentamiseksi sen sijaan, että keskityttäisiin esimerkiksi kaasun- ja öljyinfrastruktuuriin.

4.7.6 ETSK on komission kanssa samaa mieltä siitä, että verkonhaltijoiden on oltava "neutraaleja markkinoiden toiminnan helpottajia, jotta voidaan kehittää kuluttajille tarjottavia palveluja markkinalähtöisesti". Komission olisi tuotava selkeämmin esille, mitä tavoitteen saavuttamiseksi olisi sen mielestä muutettava, ja määriteltävä tarkemmin jakeluverkonhaltijoiden ja myös sääntelyviranomaisten rooli ja tehtävät.

Bryssel 20. tammikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Energian kuluttajien aseman vahvistaminen”

[COM(2015) 339 final]

(2016/C 082/04)

Esittelijä: Lutz RIBBE

Euroopan komissio päätti 14. lokakuuta 2015 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Energian kuluttajien aseman vahvistaminen”

[COM(2015) 339 final].

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 7. tammikuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 20.–21. tammikuuta 2016 pitämässään 513. täysistunnossa (tammikuun 20. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 209 ääntä puolesta ja 4 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen komission analyysiin ja kannattaa komission tekemiä ehdotuksia voimakkaasti. On jo enemmän kuin korkea aika asettaa kuluttaja eurooppalaisen energiapolitiikan keskiöön ja antaa hänelle laajat mahdollisuudet aktiiviseen toimintaan.

1.2 Komission tiedonannossa mainitut tekijät, jotka estävät ”kuluttajia tuottamasta energiaa omaan käyttöön”, ovat ongelma, joka on ratkaistava pikaisesti. Valitettavasti tiedonannossa ei kuitenkaan käsitellä riittävästi sitä, missä ja miten nämä esteet käytännössä ilmenevät ja mitä niiden poistamiseksi on tarkalleen ottaen tehtävä. Komissio laatinee tästä erillisen asiakirjan.

1.3 ETSK pitää oikeana komission omaksumaa lähestymistapaa, jossa pyritään tiedostamaan ja ottamaan paikallissidonnaisuus aiempaa paremmin huomioon ja edistämään sitä sekä vahvistamaan paikallisten markkinatoimijoiden osallistumista.

1.4 Kysymys siitä, miten energiajärjestelmät on toteutettava, on strategisesti tärkeä. Tehokkaimman kokonaisjärjestelmän kehittämiseksi tarvitaan kilpailua, ja kyse on paljon muustakin kuin pelkästä tuotannosta ja tavanomaisesta markkinoille saattamisesta.

1.5 Kysynnänohjauksella tulee olemaan keskeinen merkitys. Sitä varten on ensin luotava myös kuluttajapuolelle mm. tekniset edellytykset (älykkäät mittarit, älykkäät verkot), ja tämä on nähtävä ja rahoitettava osana verkon kehittämistä.

1.6 Kulutuksenohjausjärjestelmien pitäisi antaa kuluttajille mahdollisuuksia muuhunkin kuin vain energiankulutuksensa mukauttamiseen ja siten rahan säästämiseen. Komissio toteaa hyvin perustein, että ”[h]ajautetut tuotanto- ja varastointivaihtoehdot yhdistettynä kysyntäpuolen joustoon voivat lisätä kuluttajien mahdollisuuksia tyydyttää ja hallita (osaa) energiatarpeistaan itse ryhtymällä energian tuottajiksi ja kuluttajiksi ja pienentää siten energialaskuaan”⁽¹⁾ (nk. tuottajakuluttajat).

1.7 On kehitettävä uusia kannustinmalleja, joissa kaikkia markkinatoimijoita palkitaan järjestelmää palvelevasta oman energiankäytön säätelystä, suorasta energian toimituksesta sekä huippuenergian varastoinnista ja säätöenergian käyttöön asettamisesta eli aktiivisesta kuormituksen hallinnasta.

⁽¹⁾ COM(2015) 339 final.

1.8 Komission kuvailemat uuden, tuottajakuluttajakeskeisen lähestymistavan edut osoittavat selvästi, ettei lähestymistapa toimi vain "keskitettyjen tuotantolähteiden" täydentäjänä. Kyse on siitä, että kuluttajat eli yritykset, kansalaiset, kunnalliset energialaitokset yms. voivat itsenäisesti ja vapaasti päättää ottaa aktiivisen roolin tulevassa energiajärjestelmässä muun muassa tuottamalla aktiivisesti energiaa, huolehtimalla omasta energiankäytöstään, varastoimalla energiaa ja saattamalla sitä myös itse markkinoille.

1.9 Komissio ei määrittele omaa tuotantoa ja käyttöä tiedonannossaan riittävän hyvin. Esitetyt esimerkit osoittavat, että komission käsitys tuottajakuluttajakeskeisestä lähestymistavasta on liian suppea. ETSK:n mielestä oman tuotannon ja käytön ei pidä katsoa viittaavan vain oman kulutuksen kattavaan sähköön, joka on tuotettu itse omin laitteistoin verkon sähkömittarista erillään, vaan ne on ymmärrettävä paljon laajemmin.

1.10 Tällaisia muita, laajemmin käsitettyjä yhteisöllisiä tuottajakuluttajarakenteita on kehittymässä, mutta niiden tiellä on suuria esteitä. Uudenlaisten liiketoimintamallien soveltaminen lisäisi kuluttajan uuden, aktiivisen roolin painoarvoa ja avaisi upouusia mahdollisuuksia tuottaa jalostusarvoa. Niihin on ehdottomasti kiinnitettävä huomiota sähkön kuluttajien asemaa vahvistettaessa.

1.11 Laajemmin ymmärretyt oman tuotannon ja omavaraisuuden muodot, joissa hyödynnetään julkisia verkkoja – luonnollisestikin maksua vastaan –, antavat myös vuokralaisille, pienehköille yrityksille tai osuuskuntien jäsenille mahdollisuuden omaksua aktiivinen ja vastuullinen rooli energiamarkkinoilla ja ansaita tai säästää rahaa. Oman tuotannon ja käytön käsitteen määrittelemisen liian suppeasti onkin sosiaalipoliittisesti epäoikeudenmukaista ja talouspoliittisesti syrjivää.

1.12 Komission tavoitteleva hajautettu energiajärjestelmä edellyttää myös hajautettuja toimintatapoja markkinoiden suhteen ⁽²⁾. Kuluttajan pitäisi saada valita vapaasti paitsi energian myyjä myös sen tuottaja.

2. Johdanto (komission tiedonannon pääsisältö)

2.1 Energiaunionin strategisissa puitteissa esitetään visio energiaunionista, "jonka keskiössä ovat kansalaiset, jotka sitoutuvat energiajärjestelmän muutokseen, saavat uusista teknologioista hyötyä energialaskujensa pienentyessä ja osallistuvat aktiivisesti markkinoiden toimintaan, ja jossa suojellaan heikoimmassa asemassa olevia kuluttajia" ⁽³⁾.

2.2 Vaikka Euroopan energia-ala on viime vuosina jo muuttunut merkittävästi, kuluttajat – ts. kotitaloudet, yritykset ja teollisuus – eivät ole voineet eivätkä voi kaikilta osin hyödyntää käynnissä olevaa energia-alan muutosta eli hallita energiankulutustaan ja pienentää energialaskuaan muun muassa seuraavien tekijöiden vuoksi:

- Kustannusten, kulutuksen ja tuotevalikoimien avoimuus on puutteellista.
- Verkkokustannusten, verojen ja erityisesti maksujen osuus lopullisessa sähkölaskussa kasvaa.
- Kilpailu on riittämätöntä monilla energian vähittäismarkkinoilla, aktiivinen osallistuminen ei palkitse, ja energian-toimittajan vaihtaminen on hankalaa.
- Markkinat eivät ole riittävän kehittyneet asumiseen liittyvien energiapalveluiden ja kysynnän ohjauksen osalta.
- Omaan käyttöön tarkoitetun sähköntuotannon tiellä on esteitä.
- Epätasapuoliset tiedonsaantimahdollisuudet ja uusien kilpailijoiden markkinoille pääsyn suuret esteet hidastavat käytettävissä olevan kehittyneen tekniikan ja kehittyneiden menetelmien (älykkäiden mittausjärjestelmien, älykkäiden kodinkoneiden, hajautettujen energialähteiden ja energiatehokkuutta parantavien keinojen) käyttöönottoa.

2.3 Sähkömarkkinoiden uuden rakenteen ⁽⁴⁾, uuden teknologian hyödyntämisen sekä uusien ja innovatiivisten energiapalveluyritysten avulla on tarkoitus antaa kaikille kuluttajille mahdollisuus osallistua kattavasti energia-alan muutokseen, jotta he voivat ohjata kulutustaan paremmin energiatehokkaiden ratkaisujen suuntaan ja siten säästää rahaa ja vähentää energiankulutusta kokonaisuudessaan.

⁽²⁾ Ks. asiakokonaisuuteen TEN/577 kuuluva lausunto "Energiamarkkinoiden uutta rakennetta koskevan julkisen kuulemisen käynnistäminen" (katso tämän virallisen lehden sivu 13).

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, s. 2.

⁽⁴⁾ Ks. alaviite 2.

2.4 Samalla kuluttajan roolin on määrä muuttua: tarkoituksena on, että kuluttajat voivat sekä reagoida energiantarjontaan ja energiapalveluihin aiempaa paremmin ja joustavammin ja hyötyä niistä että ryhtyä itse toimimaan aktiivisesti energian tuottajina.

2.5 Komissio puhuu ”kolmen pilarin strategiasta”, joka koostuu

a) kuluttajien toimintamahdollisuuksien lisäämisestä

b) älykoteihin ja -verkkoihin liittyvistä teknisistä innovaatioista

c) tiedonhallinnan ja tietosuojan erityisestä huomioimisesta

ja joka on tarkoitus toteuttaa kymmenkohtaisen toimenpidesuunnitelman avulla.

3. Yleistä

3.1 ETSK on erittäin tyytyväinen komission analyysiin ja kannattaa tehtyjä ehdotuksia voimakkaasti. On jo enemmän kuin korkea aika asettaa kuluttaja eurooppalaisen ja jäsenvaltiokohtaisen energiapolitiikan keskiöön, sillä erinäiset kestävyysajattelun mukaiseen ja resurssitehokkaaseen energiahuoltoon liittyvät tavoitteet voivat saada hyväksyntää ja niiden toteuttamisessa voidaan saavuttaa huomattavaa edistystä vain, jos kuluttajat kaikissa yhteiskuntaluokissa saavat laajat mahdollisuudet toimia aktiivisesti ja vastuullisesti energia- ja ympäristöpoliittisten kokonaistavoitteiden hyväksi.

3.2 ETSK toteaa, että kuluttajilla on riittämättömien sääntelypuitteiden vuoksi erittäin rajallinen rakenteellinen ja strateginen merkitys monien jäsenvaltioiden energiajärjestelmissä. Tällaiset puitteet ilmentävät sitä, ettei kuluttajien aktiivista roolia ole tähän asti ymmärretty poliittisesti riittävän hyvin. Esitetyt ehdotukset näyttävät tätä taustaa vasten olevan omiaan asetettujen tavoitteiden (mm. energiankulutuksen vähentäminen energiatehokkuutta ja energiansäästöä lisäämällä, siirtyminen puhtaisiin energialähteisiin energiantuotannossa, kulutuksen mukauttaminen paremmin tarjontaan, joka vaihtelee vastaisuudessa yhä voimakkaammin, verkkoihin kohdistuvan paineen vähentäminen ja niiden tehostaminen kysynnänohjauksen avulla sekä toimijoiden moninaisuuden lisääminen) toteuttamiseen kuluttajien kannalta avoimella ja kustannustehokkaalla tavalla.

3.3 Kuluttajien oikeuksien ja mahdollisuuksien lisääminen edellyttää samalla kuitenkin myös kuluttajien valistamista siitä, että heidänkin on kannettava vastuuta ja hyväksyttävä se, että mukautukset ovat välttämättömiä. Tämä on monille uutta.

3.4 Tähän vastuuseen ei voida pakottaa, vaan kaikkien osapuolten (myös poliittisten toimijoiden) on opittava ja harjaannuttava siihen. Siksi kuluttajien osallistumista energiataloudelliseen päätöksentekoon, tuotantolaitoksia, energia-verkkoja (myös älyverkkosovelluksia) ja varastointijärjestelmiä koskeviin investointeihin sekä laitosten, verkkojen ja varastojen hallinnointiin on ehdottomasti lisättävä.

3.5 Loppukäyttäjien energiakustannusten tulee olla sekä kohtuullisia (kilpailukykyyn ja energiaköyhyyteen liittyvä ongelma) että oikeudenmukaisia (sitä, että rasitteet ja hyödyt jakautuvat tasapuolisesti). Energiahinnoista ja -teknologioista on aiemmin ollut usein erityistä etua niille, joilla on ja jotka pystyvät hyödyntämään erityisosaamista ja asiantuntemusta, valmiuksia sekä taloudellisia ja teknisiä resursseja. Järjestelmä, jossa ei pyritä korjaamaan tätä epätasapainoa, vähentää muita heikommassa asemassa olevien kuluttajien luottamusta markkinoita kohtaan.

3.6 ETSK on komission kanssa yhtä mieltä siitä, että energiaköyhyyttä, joka on kasvava sosiaalinen ongelma, on paras torjua suoraan sosiaalipoliittisin toimenpitein. Tästä huolimatta on tärkeää, että energian kuluttajien asemaa parannettaessa pyritään myös poistamaan epätasapainoa ja epäoikeudenmukaisuutta markkinoilta.

3.7 Tiedonannossa todetaan hyvin perustein erittäin selvästi, että tiedonsaannin ohella varsinainen kuluttajien päätöksiin vaikuttava avaintekijä on lopullinen (brutto)hinta. Vaikka ihmiset ovat huomattavasti aiempaa tietoisempia ilmastonsuojelu-asioista ja uusiutuvaan energiaan on alettu suhtautua myönteisesti, ennen kaikkea hinta ratkaisee, säästetäänkö energiaa, toteutetaanko energiatehokkuustoimia ja käytetäänkö ympäristöä säästäviä energialähteitä. Tässä yhteydessä on huolehdittava siitä, etteivät etenkin heikossa asemassa olevat kuluttajat ole täysin suojattomia äärimmäisiä hintapiikkejä vastaan vaan että otetaan käyttöön (teknisiä) mekanismeja, joiden avulla he saavat toivotut edut käytännöllisesti katsoen automaattisesti.

3.8 Uusi kehityssuuntaus on se, että kuluttajat eivät kysy vain alueellisesti tuotettuja maataloustuotteita vaan myös uusiutuviin energialähteisiin pohjautuvissa voimaloissa tuotettua "alueellista sähköä". Lähes kaikkialla sääntelyjärjestelmä kuitenkin estää energiayhtiöitä vastaamasta tarjonnallaan tähän lisääntyneeseen kysyntään, ja tämä koskee ennen kaikkea sellaisia energiayhtiöitä, joissa kuluttajien on mahdollista vaikuttaa yritystoimintaa koskeviin päätöksiin suoraan, kuten lähien energiayhtiöissä tai tietyissä kunnallisissa liikelaitoksissa.

3.9 Tilanne on epätydyttävä kahdessa suhteessa. Ensinnäkään markkinoiden toiminta ei ole tehokasta, koska kuluttajien mieltymyksiin ja tarpeisiin ei vastata. Toiseksi vihreän sähkön alueellinen tarjonta lisää energian arvostusta yleensäkin ja kannustaa energian kuluttajia pidemmälle meneviin energiansäästö- ja energiatehokkuustoimenpiteisiin sekä joustomahdollisuuksien käyttöön uusiutuviin energialähteisiin pohjautuvan sähköntuotannon vaihteluiden tasoittamiseksi.

3.10 ETSK pitää tärkeänä komission omaksumaa lähestymistapaa, jossa pyritään tiedostamaan ja ottamaan paikallissidonnaisuus aiempaa paremmin huomioon ja edistämään sitä sekä vahvistamaan tuntuvasti paikallisten markkinatoimijoiden osallistumista. Näin voidaan myös ilmoittaa todellinen kulutuspaikalla eikä tuotantopaikalla määräytyvä hinta.

3.11 Kysymys siitä, miten energijärjestelmät toteutetaan, on strategisesti tärkeä. Tehokkaimman kokonaisuusjärjestelmän kehittämiseksi tarvitaan kilpailua, ja kyse on paljon muustakin kuin pelkästä tuotannosta ja tavanomaisesta markkinoille saattamisesta. Siksi yksittäisten jäsenvaltioiden tekemät yksipuoliset päätökset tiettyjen markkina- tai järjestelmäasetelmien valinnasta ovat usein hätiköityjä. Erityisesti on päästävä eroon paitsi tuotannon ja markkinoille saattamisen tarkastelusta toisistaan erillisinä myös sähkö-, lämpö- ja liikennealan välisestä eronteosta.

3.12 Energijärjestelmiä on arvioitava sen mukaan, missä määrin ne täyttävät nämä vaatimukset. Sähköalasta poiketen kuluttaja on lämmön ja liikenteen osalta ollut aina tiiviimmin mukana alueellisissa prosesseissa. Energia- ja ympäristöpoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa onnistutaan paremmin, jos energijärjestelmien asetelmaa ollaan valmiita mukauttamaan kuluttajien osallisuuden ja osallistumisen sekä sähkö-, lämpö- ja liikennealojen lähentymisen edellyttämällä tavalla. Näin ollen moni seikka tukee sitä, että hajautetut energijärjestelmät olisivat muita parempia. ETSK viittaa tältä osin energiamarkkinoiden rakennetta käsittelevään lausuntoonsa ⁽⁵⁾.

3.13 Uusien järjestelmien käytettävyyteen on kiinnitettävä runsaasti huomiota. Niiden on oltava yksinkertaisia ja läpinäkyviä, eivätkä ne saa missään nimessä vaatia kuluttajilta liikaa. Tekniset välineet tämän takaamiseksi ovat jo olemassa.

3.14 Aluksi on kuitenkin tarpeen luoda Eurooppaan yhtenäiset puitteet kaikkien energiantuotantoon liittyvien kustannusten, myös ulkoisten kustannusten, sisällyttämiseksi täysin energiahintoihin. Komitea vaatii todellisten kustannusten periaatteen tinkimätöntä noudattamista ⁽⁶⁾: kuluttajan on pystyttävä tulkitsemaan lopullisia kuluttajahintoja vaivattomasti ja luotettavasti. Tiettyjen energialähteiden suorista tai epäsuorista tuista johtuvia vääriä hintasignaaleja ei voida kompensoida markkinajärjestelyin, olivatpa nämä kuinka läpinäkyviä, joustavia tai avoimia tahansa.

⁽⁵⁾ Ks. alaviite 2.

⁽⁶⁾ Ks. alaviite 2.

4. Ensimmäinen pilari: Kuluttajien toimintamahdollisuuksien lisääminen

4.1 Yleistä

4.1.1 Kuluttajan rooli energia-alalla saattaa lähivuosina muuttua perusteellisesti, mikäli poliittista tahtoa löytyy. Tästä syystä on täysin tarkoituksenmukaista, että suurin osa komission tiedonannosta käytetään tämän aihealueen käsittelyyn. Kyse ei ole vain teknisistä ja kauppaoikeudellisista asioista vaan ratkaisevista rakenteellisista muutoksista, jotka johtavat nykyistä demokraattisempiin energiaprosesseihin.

4.1.2 Jotta kuluttajat voivat hallita kulutustaan omavastuusesti nykyistä paremmin, heillä on parempien tietojen ohella oltava ensinnäkin tekniset ja taloudelliset **edellytykset** tätä varten. Siellä, missä yksilöllistä kulutusta ei nykyään vielä mitata (eikä näin ollen laskuteta) tai voida mitata (eikä laskuttaa), tilanne on korjattava pikimmiten. Tarvittavia uusia mittareita asennettaessa olisi panostettava suoraan älykkääseen mittaukseen.

4.1.3 Kulutustietojen saantia olisi komission näkemysten mukaan parannettava pikaisesti. Tähän kuuluu myös se, että niille noin 28 prosentille kuluttajista, joilla ei vuoden 2020 jälkeen todennäköisesti edelleenkaan ole käytettävissään älymittaria, annetaan oikeus saada sellainen pyynnöstä. Taloudelliset edellytykset ovat olemassa vain siinä tapauksessa, että mahdolliset säästöt koituvat kaikilta osin loppukäyttäjän hyväksi eikä niitä mitätöidä jälleen uusilla kiinteämääräisillä maksuilla.

4.1.4 Jotta älymittarit saadaan nopeasti yleiseen käyttöön, kuluttajalle ei saa aiheutua käyttöönotosta lisäkustannuksia. Mittareiden asennuskustannukset on laskettava verkkokustannuksiin. Valmistajia varten on luotava yhtenäiset ja tiukat tietosuojaa ja yhteyskäytäntöjä koskevat puitteet.

4.1.5 Se, ettei käyttöönotosta aiheudu lisäkustannuksia, on kuitenkin vain yksi olennainen ja välttämätön edellytys sille, että kuluttajat hyväksyvät älymittarit. Lisäksi tarvitaan vankkaa luottamusta verkonhaltijoihin, sähkötoimittajiin ja -myyjiin, jotka hoitavat tietojen keräämisen ja analysoinnin. Tämän luottamuksen rakentaminen on sitä vaikeampaa, mitä etäämpänä kuluttajat ovat näistä yrityksistä. ETSK:n mielestä on täysin selvää, että kuluttajien tietosuojan on oltava mahdollisimman korkeatasoista, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että heidän on päästävä rajoituksitta tutustumaan kaikkiin tietoihinsa.

4.1.6 Kuluttajilla on jo käytettävissään muutamia mahdollisuuksia etsiä edullisempia tarjouksia nykyisiltä markkinoilta. Komission toteamuksen, että "[e]nergiantoimittajan vaihtamisen on oltava teknisesti helppoa, nopeaa ja luotettavaa", olisi oltava itsestäänselvyys EU:ssa, joka on luotu tavaroiden vapaan liikkuvuuden edistämiseksi. Siksi vaihtomaksujen ja -seuraamusten poistamista ei pidä "harkita" ⁽⁷⁾ vaan ne on poistettava!

4.1.7 Mahdollisuus valita palveluntarjoaja ja neuvotella sopimusehdoista on markkinakilpailun keskeisiä elementtejä. Yksi tähän liittyvä indikaattori on se, kuinka usein palveluntarjoajaa vaihdetaan. Vaihtaminen on yhä yleisempää, mutta vaihtoasteet ovat monissa jäsenvaltioissa erittäin alhaisia ⁽⁸⁾. Tämä johtuu kuluttajien riittämättömästä tiedonsaannista ja muista nykyisistä markkinaesteistä.

4.1.8 Vaikka palveluntarjoajan vaihtaminen on kuluttajalle tärkeä väline, kilpailun toimivuutta ei voida mitata pelkästään vaihtoasteen ja hinnan perusteella. Asiakastyytyväisyys, paikallissidonnaisuus sekä paikallisten toimijoiden yhteiskunnallinen aktiivisuus ovat jo nyt yhä tärkeämpiä tekijöitä energiantoimittajaa valittaessa, aivan kuten myös vastuuhenkilöiden läsnäolo paikan päällä. Kuluttajat ovat entistä kiinnostuneempia paitsi siitä, miten sähkö tuotetaan, myös siitä, missä ja kuka sen tuottaa. Siksi on tärkeää, että he saavat valita vapaasti sekä sähkönmyyjän että energiantuottajan.

4.1.9 **Kilpailua** tullaan siis käymään **sekä hinnoilla että laadulla**. Jos verkko- ja tuotantokustannukset esitetään avoimesti, saattaa hieman kalliimmin tuotettu sähkö, jonka siirtokustannusten osuus on pienempi, osoittautua kokonaisuudessaan edullisemmaksi. Tämä vaatii kuitenkin sekä etäisyydenmukaista hinnoittelua verkkokustannusten osalta että mahdollisuutta saattaa uusiutuvista energialähteistä itse tuotettu sähkö sellaisenaan suoraan ja omatoimisesti markkinoille tasapuolisin kilpailuedellytyksin.

⁽⁷⁾ Ks. alaviite 1.

⁽⁸⁾ Ks. Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER)/Euroopan energia-alan sääntelyviranomaisten neuvosto (CEER): Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2013, lokakuu 2014, s. 69.

4.1.10 Komitea on komission kanssa yhtä mieltä siitä, ettei sosiaali-, rakenne- ja aluepoliittisia tavoitteita voida saavuttaa valtiovalan ohjailumin tai sääntelemän energiahinnoin.

4.1.11 ETSK pitää komission näkemyksiä kysynnänohjauksesta, omasta energiantuotannosta ja -käytöstä sekä kuluttajien osallistumisen lisäämisestä välittäjien ja kollektiivisten järjestelyjen kautta ehdottoman tärkeänä, sillä ne mahdollistavat aivan uusia kehityssuuntauksia.

4.2 Kysynnänohjaus

4.2.1 Komission asiakirjassa esitetyt esimerkit siitä, miten kysyntää on onnistuttu ohjaamaan jo vakiintunein keinoin, mm. dynaamisen hinnoittelun avulla (sähköntoimitussopimuksissa) ja joustavia automaattisia kysynnänohjausjärjestelmiä käyttäen, osoittavat vaikuttavalla tavalla oikeaksi sen, että *"[e]nergiatohokkuus ja kysynnänohjaus ovat usein parempia vaihtoehtoja kysynnän ja tarjonnan tasapainottamiseksi kuin se, että rakennetaan tai pidetään toiminnassa enemmän voimalaitoksia tai verkkojohtoja"* ⁽⁹⁾.

4.2.2 Loppukäyttäjien aktiivinen osallistuminen edellyttää kuitenkin sitä, että joustavien tariffien tarjoamat edut kompensoivat mahdolliset välttämättömät investoinnit kohtuullisen lyhyessä ajassa. Tämän vuoksi hintasignaalien on todella pidettävä paikkansa, eli tilanteen, jossa sähköä on tarjolla runsaasti (esim. erittäin tuulisella tai aurinkoisella säällä) ja kysyntä on vähäistä tai jossa kysyntä on runsasta ja tarjontaa on vähän, on heijastuttava valittavina oleviin lopullisiin kuluttajahintoihin.

4.2.3 Hintasignaaleista on tiedotettava kuluttajille (mahdollisimman automaattisesti), jotta he voivat käyttää niitä hyväkseen. Tarvitaan mahdollisimman itsesäätelviä järjestelmiä, sillä muutoin hyötymään pääsisivät vain tekniikkaan perehtyneet asiakkaat. Kuluttajan on voitava itse päättää siitä, missä määrin hän haluaa osallistua näiden markkinoiden toimintaan.

4.2.4 Nämä "uudet, aktiiviset kuluttajat" osallistuvat kulutuksenohjaukseen todennäköisesti sitä tiiviimmin, mitä välittömämmin he ovat itse mukana tekemässä päätöksiä infrastruktuuritoimenpiteistä ja mitä enemmän he osallistuvat tuotantolaitosten, verkkojen ja varastojen hallinnointiin ja niihin tehtäviin investointeihin. Tämän vuoksi kaikilla kansalaisten osallistumisen ja lähienergian muodoilla tai muilla yhteisöllisesti järjestäytyneillä tuottajakuluttajarakenteilla on suuri merkitys sähkömarkkinoilla. Näitä yhteyksiä esitellään komission asiakirjassa kuitenkin liian vähän.

4.3 Oma energiantuotanto ja -käyttö – Tuottajakuluttaja tulevaisuuden energiaympäristössä

4.3.1 Kulutuksenohjausjärjestelmät antaisivat kuluttajille mahdollisuuksia muuhunkin kuin vain energiankulutuksensa mukauttamiseen. Komissio toteaa hyvin perustein, että *"[h]ajautetut tuotanto- ja varastointivaihtoehdot yhdistettynä kysyntäpuolen joustoon voivat lisätä kuluttajien mahdollisuuksia tyydyttää ja hallita (osaa) energiatarpeistaan itse ryhtymällä energian tuottajiksi ja kuluttajiksi ja pienentää siten energialaskuaan"* ⁽¹⁰⁾.

4.3.2 Tämä onnistuu kuitenkin vain, jos saadaan aikaan todella uusia, asetettujen tavoitteiden mukaisia markkinarakenteita eikä pyritä vain muuttamaan nykyistä järjestelmää niin, että uudet energiamuodot saadaan sovitettua siihen ⁽¹¹⁾.

4.3.3 On kehitettävä uusia kannustinmalleja, joissa palkitaan järjestelmää palvelevasta oman energiankäytön säätelystä, suorasta energian toimituksesta sekä huippuenergian varastoinnista ja säästöenergian käyttöön asettamisesta. Tämä ei edellytä pelkästään sitä, että kriteerit järjestelmän palvelemiselle määritellään uudestaan, vaan lisäksi on kehitettävä uusi visio siitä, mikä voi yhä hajautetummassa energiaympäristössä olla "tulevaisuuden energijärjestelmä". Missään nimessä ei ole hyväksyttävää pitää kiinni perinteisestä järjestelmäkäsityksestä, joka on peräisin ajalta, jolloin jatkuvan peruskuorman tuotannosta huolehtivat tavanomaiset ydin- ja hiilivoimalat.

⁽⁹⁾ Ks. alaviite 1.

⁽¹⁰⁾ Ks. alaviite 1.

⁽¹¹⁾ Ks. alaviite 2.

4.3.4 Komissio luettelee tiedonannossaan myös muita uusiutuvan energian hajautetun tuotannon tuomia etuja. Niihin kuuluu muun muassa se, että voidaan vähentää verkon hävikkiä ja ylikuormitusta ja siten pienentää verkkokustannuksia pitkällä aikavälillä. ETSK on asiasta aivan samaa mieltä, mutta jäsenvaltiot eivät tähän mennessä ole tiedostaneet ja ottaneet näitä hyötyjä riittävästi huomioon.

4.3.5 Tämän uuden, tuottajakuluttajakesein lähestymistavan tuomien etujen seikkaperäinen esittely tiedonantoon liittyvässä valmisteluasiakirjassa ⁽¹²⁾ osoittaa selvästi, ettei lähestymistapa toimi vain ”keskitettyjen tuotantolähteiden” tarkoituksenmukaisena täydentäjänä. Kyse on siitä, että kuluttajat voivat itsenäisesti ja vapaasti päättää ottaa aktiivisen roolin tulevassa energiajärjestelmässä huolehtimalla omasta energiantuotannostaan ja -käytöstään, varastoimalla energiaa ja saattamalla sitä itse markkinoille.

4.3.6 Komissio ei kuitenkaan määrittele omaa tuotantoa ja käyttöä tiedonannossaan riittävän hyvin. Tiedonantoon liittyvässä valmisteluasiakirjassa esitetyt esimerkit ⁽¹³⁾ osoittavat pikemminkin, että komission käsitys omasta tuotannosta ja käytöstä on liian suppea. ETSK:n mielestä ne on ymmärrettävä laajemmin eikä niiden pidä katsoa viittaavan vain omatuotantaiseen sähköön, joka on tuotettu omin laitteistoin verkon sähkömittarista erillään. Esimerkkinä mainittakoon talon katolla olevin laitteistoin tuotettu aurinkosähkö, ts. mikä tahansa sähkö, jota saadaan käyttämättä julkista verkkoa tai siirtämättä sähköä sen välityksellä. Tähänastinen käsitys, että tuotantolaitoksen haltija ja loppukäyttäjä ovat sama henkilö, on syytä murtaa, sillä se kattaa vain omavaraisuuden yhden erityismuodon.

4.3.7 Laajemmin käsitettyjä tuottajakuluttajarakenteita on kehittymässä, mutta niiden tiellä on toistaiseksi vielä suuria esteitä. Esimerkkinä näistä rakenteista mainittakoon liiketoimintamalli, jossa energiaosuuskunnat markkinoivat sähkönsä suoraan jäsenilleen tai lähien energiayhtiöt toimittavat sähkönsä lähiympäristön sähkökuluttajille ilman, että se kulkee pörssin tai myyjän kautta. Tällaisten mallien soveltaminen lisäisi huomattavasti kuluttajan uuden, aktiivisen roolin painoarvoa ja loisi edellytyksiä upouusille liiketoimintamalleille. Niihin on kiinnitettävä huomiota sähkön kuluttajien asemaa vahvistettaessa.

4.3.8 Oman tuotannon ja käytön käsitteen laajentaminen on tärkeää myös siksi, että tähänastinen suppea tulkinta (jossa tuotantolaitoksen haltija ja loppukuluttaja samaistetaan) kohdistuu vain yhteen aktiivisten kuluttajien erityisryhmään. Tällöin oma energiantuotanto ja -käyttö on mahdollista ainoastaan niille kuluttajille, joilla on riittävästi pääomaa laitteistoinvestointeihin ja ennen kaikkea tarpeeksi tilaa (esimerkiksi rakennuksissaan tai niiden katolla) laitteiston asentamiseen. Esimerkiksi vuokralaiset jäisivät käytännössä käsitteen ulkopuolelle. Sama koskee elinkeinoelämän sähkökuluttajia, etenkin pienehköjä yrityksiä tai yrityksiä, joilla ei ole suuria omia tiloja.

4.3.9 Laajasti ymmärretyissä oman tuotannon ja omavaraisuuden muodoissa, joissa hyödynnetään julkisia verkkoja – luonnollisestikin maksua vastaan –, on sen sijaan kyse toimintamalleista, jotka antavat myös vuokralaisille, pienehköille yrityksille, osuuskuntien jäsenille tms. mahdollisuuden toimia aktiivisina ja vastuullisina tuottajakuluttajina energiamarkkinoilla ja ansaita tai säästää rahaa. Oman tuotannon ja käytön käsitteen määrittelemisen liian suppeasti onkin sosiaalipoliittisesti epäoikeudenmukaista ja talouspoliittisesti syrjivää.

4.4 Kuluttajien osallistuminen välittäjien ja kollektiivisten järjestelyjen kautta

4.4.1 Komission asiakirjassa todetaan myös seuraavaa: ”Useissa jäsenvaltioissa on käynnistetty yhä useammin kollektiivisia järjestelyjä ja paikallisyhteisöjen hankkeita. Yhä useammat kuluttajat ovat mukana kollektiivisessa energiantuotannossa ja osuuskuntamuotoisissa järjestelyissä hallitakseen paremmin energiankulutustaan. Tällainen kuluttajien **toteuttama** innovointi johtaa myös kuluttajia **palvelemaan** innovointiin ja synnyttää uusia liiketoimintamalleja. Syntyy energiapalveluyrityksiä, ostoyhteenliittymiä, välittäjiä, tietoa käsitteleviä yrityksiä ja muita välittäjäyrityksiä ja usein myös kuluttajajärjestöjä, jotka auttavat kuluttajia tekemään parempia energiasopimuksia ja vapauttavat ne hallinnollisista menettelyistä ja raskaalta selvittelytyöltä. Tämä avaa myös uusia mahdollisuuksia paikallisyhteisöille ja viranomaisille, joiden alueelliset ja paikalliset energia-aloitteet voivat paikallistasolla tarjota arvokkaan yhteyden päätöstentekijöiden, kansalaisten ja innovoijien välille” ⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 141 final, 15.7.2015.

⁽¹³⁾ Ks. alaviite 12.

⁽¹⁴⁾ Ks. alaviite 1.

4.4.2 ETSK:n tekemä tutkimus lähien energiasta⁽¹⁵⁾ osoittaa selvästi, että etuja on vielä koko joukko muitakin (esim. hyväksynnän edistäminen uusia laitoksia rakennettaessa, aluetaloudelliset kehitysmahdollisuudet ja investointien rahoitus). ETSK totesi kaikkien vierailun kohteena olleiden jäsenvaltioiden kansalaisyhteiskunnan olevan erittäin valmis tukemaan aktiivisesti asianmukaisia yksityisiä ja yhteisöllisiä toimintamalleja ja/tai soveltamaan niitä itse. Usein ne kuitenkin vielä epäonnistuvat oikeudellisten vaatimusten, byrokraattisten esteiden tai muun tietoisien tai tiedostamattoman syrjinnän vuoksi.

4.4.3 Esimerkkinä mainittakoon, että kansalaiset, joilla on yhteinen lähituulivoimala, eivät useinkaan voi saada ja käyttää omatuotanteista sähköään suoraan vaan heidän on saatettava se markkinoille myyjän välityksellä ja ostettava se sitten taas itse takaisin. Tämä ei vastaa ETSK:n käsitystä ”aktiivisesta osallistumisesta markkinoiden toimintaan”.

4.4.4 Komissio toteaa tiedonannon johdannossa, että oman energiantuotannon ja -käytön estävät tekijät ovat ongelma, joka on ratkaistava. Sitä, missä ja miten nämä esteet käytännössä ilmenevät ja mitä niiden poistamiseksi pitää tehdä, ei kuitenkaan käsitellä riittävästi. Monista jäsenvaltioista saadut kokemukset osoittavat, että käytännössä kansalliset sääntelyviranomaiset usein estävät oman tuotannon ja käytön, omavaraisuuden tai suoran energiantoimituksen käsitteiden laajemmassa merkityksessä tai ainakin vaikeuttavat niitä taloudellisesti ja byrokraattisesti. Esimerkkeinä voidaan mainita Espanja ja Saksa. Komitea kehottaakin komissiota laatimaan tiedonantoon liittyvän valmisteluasiakirjan⁽¹⁶⁾ pohjalta erillisen asiakirjan, joka otetaan mukaan kuulemisprosessiin ja jossa esitetään, mitä tahallisia ja tahattomia hankaluuksia tuottajakuluttajakeskeisten toimintamallien tiellä on, millaisia byrokraattisia esteitä on olemassa ja miten syrjintä on tarkoitus poistaa.

Tähän kuuluu myös se, että komissio analysoi itsekriittisesti, sopivatko sen omat tukisäännöt yhteen tiedonannossa esitettyjen näkemysten kanssa. Jo nyt on syytä todeta, ettei ympäristönsuojelulle ja energia-alalle annettavaa valtiontukea koskeissa suuntaviivoissa⁽¹⁷⁾ tunnusteta riittävästi oman energiankäytön, omavaraisuuden ja suoran energiantoimituksen arvoa.

4.4.5 Välittäjien roolista käytävässä keskustelussa tulisi käsitellä myös suurten myyjien riippumattomuutta. Sen turvaamiseksi olisi tarkoituksenmukaista pohtia tarkemmin välittäjien liiketoimintamalleja ja kysymystä siitä, keitä niiden toimeksiantajat ovat.

5. Toinen pilari: Älykodit ja -verkot

5.1 Uusi energiajärjestelmä kehittyi alhaalta käsin. Verkotetuista laitteista muodostuu älykkäitä asuntoja, näistä taas älykkäitä rakennuksia ja näistä edelleen aktiivisia verkon osia. Älykodit ovat käytännössä uuden energiajärjestelmän perusta ja myös hyvä oppimis- ja kokemusympäristö uudelle, aktiiviselle kuluttajalle. Jo olemassa olevista lukuisista mahdollisuuksista on tiedotettava nykyistä paremmin.

6. Kolmas pilari: Tiedonhallinta ja tietosuojat

6.1 Yhtenäiset ja luotettavat tietosuojadirektiivit luovat perustan ja edellytykset nykyaikaisten viestintäjärjestelmien nopealle ja tulevaisuuden haasteet kestäväälle käyttöönotolle. Tässä yhteydessä on määriteltävä,

- mitä tietoja optimaalisen toiminnan varmistamiseksi on ylipäättään ehdottomasti kerättävä
- miten tiedot on salattava
- missä ja miten kauan tietoja säilytetään
- kuka voi määrätä tietojen poistamisesta.

6.2 ETSK pitää välttämättömänä, että kuluttaja on ja pysyy tietojensa omistajana ja että ne ovat kaikilta osin hänen hallinnassaan ja saatavillaan, jotta hän voi tarkistaa, korjata ja poistaa niitä ja ottaa tiedot mukaansa vaihtaessaan palveluntarjoajaa.

Bryssel 20. tammikuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽¹⁵⁾ ETSK: Energia-alan tuleva muutos – Euroopan talous- ja sosiaalikomitean tutkimus kansalaisyhteiskunnan asemasta uusiutuvista energialähteistä annetun EU:n direktiivin täytäntöönpanossa (EESC-2014-04780-00-04-TCD-TRA(EN)).

⁽¹⁶⁾ Ks. alaviite 12.

⁽¹⁷⁾ EUVL C 200, 28.6.2014, s. 1.

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

FI